

Hledač šachové pravdy

Na konci letošního léta přišla z Lomnice nad Popelkou smutná zpráva o úmrtí pana Františka Nováka. Tímto článkem bych chtěl na něho zavzpomínat.

Pana Nováka jsem zaregistroval v šachovém klubu v Lomnici nad Popelkou poprvé před rokem 1990. Svými nekonvenčními názory na mě udělal ohromný dojem. V té době jsem hrál s velkým úspěchem bílými Orangutana 1.b4 a černými Skandinávskou 1.e4 d5. Pan Novák mě přesvědčil, že tato zahájení jsou nekorektní a nasměroval mě bílými na 1.e4 a černými na Sicilskou 1.e4 c5. Tato zahájení mi následně věrně sloužila desítky let. Teprve v poslední době, s přibývajícím věkem a sníženou schopností počítat varianty, se pokouším o „klidnější“ zahájení.

Bohužel toto období spolupráce trvalo krátkou dobu, protože jsem založil rodinu a přestěhoval se do Nové Paky.

Další vlna spolupráce s panem Novákem nastala kolem roku 2005, kdy mě „lanařil“ do Libštátu. Nabídnul mi šachovou spolupráci a prozradil mnohá tajemství ze své „šachové kuchyně“. Napsal mi několik dopisů, z nichž se budu snažit citovat podstatné věci.

Pan Novák byl „šachový filosof“. Měl ohromné znalosti z fyziky, biologie, chemie a dalších oborů. Zjistil podobnosti mezi strukturami vyskytujícími se v těchto oborech a šachovými strukturami. Porovnáním šachových pozic s těmito strukturami dokázal určit, zda je pozice „zdravá“. S oblibou hrával teorií nepodporovaná zahájení, u kterých byl ale díky své metodě přesvědčen o jejich korektnosti. Hrál často systémy, které teorie nehodnotila dobře, ale kde se po odehrání většího počtu tahů začalo měnit hodnocení pozice.

Napadlo mě přirovnání. Pokud chce houbař něco najít, tak musí umět hledat, ale hlavně musí jít do lesa, kde něco roste. Současní velmistři jsou velmi dobří „hledači“. V tomto umění byl pan Novák amatérem, ale díky své jedinečné metodě věděl, ve kterém lese hledat.

Pan Novák začal hrát šachy proto, aby dokázal pravdivost svojí teorie. Říkal o sobě, že je slabým šachistou druhé výkonnostní třídy, ale v neomezeném čase je schopen najít nejlepší tah v pozici. Velmistři velmi rychle najdou dobrý tah, ale ten nejlepší jim zůstane často skrytý. Partii je třeba dát „zdravé kořeny. Partie se rozhoduje daleko dříve než si mnozí myslí.

Toto hodnocení mohu potvrdit z několika bleskovek, které jsem s panem Novákem sehrál. Skoro všechny jsem vyhrál díky rychlejší ruce a vyšší šachové síle, ale ze zahájení jsem měl vždy divný pocit a moc jsem nechápal, co se vlastně děje.

Pan Novák začal hrát šachy poměrně pozdě. Proto podle jeho názoru měl slabší střední hru a koncovky, protože si toto umění neosvojil v mládí, kdy se mozek naučí daleko nejvíce. „Co se v mládí naučíš, ...“ ☺.

Nejdůležitější bod na šachovnici je d5 (prý to psal Aljechin). Správně hraná partie musí skončit remízou, protože bílý začíná a černý má zase blíže k bodu d5.

Černý musí hrát asymetricky, symetrie je výhodná pro bílého.

Současní velmistři hrají nekorektní šachy a spoléhají na to, že soupeři v omezeném čase nedokážou správně reagovat na „křivé“ tahy.

Při hraní vážné partie za dřevěnou šachovnicí člověka napadají nové nápady. Je to jiné než analýza nebo počítač.

Systémy pana Nováka připomínají uzoučkou cestu na vrchol. Stačí malé klopýtnutí a člověk se zřítí do propasti.

Vrcholem korespondenční kariéry pana Nováka bylo bezesporu 8. Mistrovství ČSSR 4 členných družstev v letech 1980-81. V této soutěži dokázal uhrát neuvěřitelných 13 bodů ze 14 možných (nejlepší výsledek v celé historii soutěže) a hlavně jeho zásluhou se podceňovaný tým z Lomnice nad Popelkou stal mistrem republiky – viz kapitola „Historický úspěch“.

Pan Novák měl možnost zahrát si 2 korespondenční partie s ukrajinským velmistrem Gufeldem, který tento „ponižující“ úkol dostal pravděpodobně jako „výchovní trest“. Velmistr Gufeld pravděpodobně očekával lehkou práci se šachistou druhé výkonnostní třídy a počítal s výsledkem 2-0. Výsledek trefil, ale nikoliv vítěze. Hrála se dračí varianta. Na vyvracení podobných „podezřelých“ zahájení byl pan Novák odborníkem. Je velká škoda, že se partie nedochovaly.

Pan Novák propagoval různé obecné ideje. Nejvíce mi zůstala v paměti myšlenka „Na blbost je třeba odpovědět blbostí“. Dále jsem si všimnul, že pan Novák často okamžitě napadal slabiny soupeře a snažil se pokud možno držet napětí. Těmto pravidlům jsou věnovány první tři kapitoly.

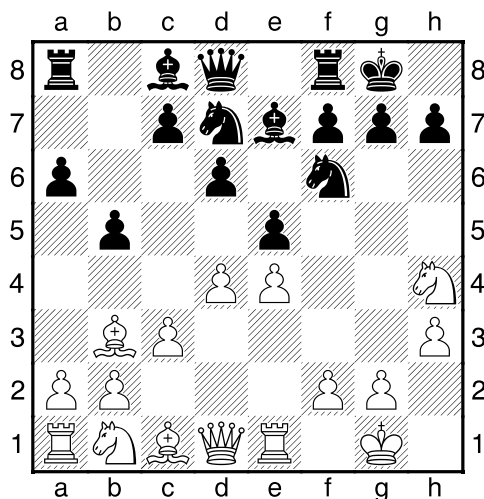
Celkově jsem se pokusil shrnout myšlenky pana Nováka do následujících kapitol

- Na blbost odpovědět blbostí
- Okamžitý útok na slabinu
- Držet napětí
- Pan Novák bílými
- Pan Novák černými
- Varianta pana Nováka
- Vybrané partie
- Šokující tahy
- Historický úspěch
- Biologická čeština

Na blbost odpovědět blbostí

O tomto pravidle pan Novák hodně mluvil a navíc s patřičným důrazem. Převedeno do češtiny – na nestandardní tah je třeba odpovědět nestandardním tahem, na tah vyvinutou figurou odpovědět tahem vyvinutou figurou apod.

V jedné ruské knize jsem objevil ve španělské hře **1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 d6 8.c3 0–0 9.h3 Jb8 10.d4 Jbd7** zapomenutý tah Simagina **11.Jh4!?**.

Okamžitě mě napadlo, že se jedná o aplikaci pravidla pana Nováka – na tah vyvinutou figurou (Jc6-b8) je třeba odpovědět tahem vyvinutou figurou (Jf3-h4). Zanedlouho jsem měl možnost tuto „blbost“ vyzkoušet v praxi.

Novotný, Jaroslav (2176) - Brdičko, Petr (2207) [C95]

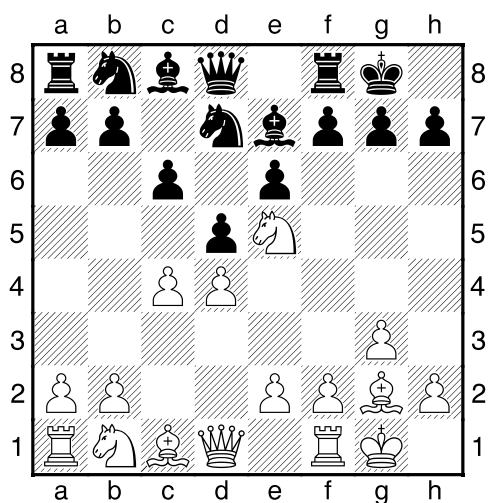
Vánoční OPEN Hradec Králové 1989-90, 01.01.1990

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 d6 8.c3 0–0 9.h3 Jb8 10.d4 Jbd7 11.Jh4!? Zde soupeř zakroutil hlavou a směle sebral pěšce **11...Jxe4 12.Jf5 Jdf6 13.Jxe7+ Dxe7 14.Ve2** Bílý má nepříjemnou iniciativu. Plánuje De1, f3 s odchytem koně – tomu se čelí dost těžko. **14...c5 15.De1 cxd4 16.cxd4 Dc7 17.f3 Db6 18.fxe4 Dxd4+ 19.Kh2 Sb7 20.Jc3 Db6 21.Sg5 Jd7 22.Vd1 Vae8 23.Ved2 1–0** Hodně povedený vstup do historického roku 1990 ☺

Po letech jsem v databázi objevil, že tah 11.Jh4!? použil několikrát legendární Bobby Fischer.

Pravidlo funguje také např. v Katalánské hře

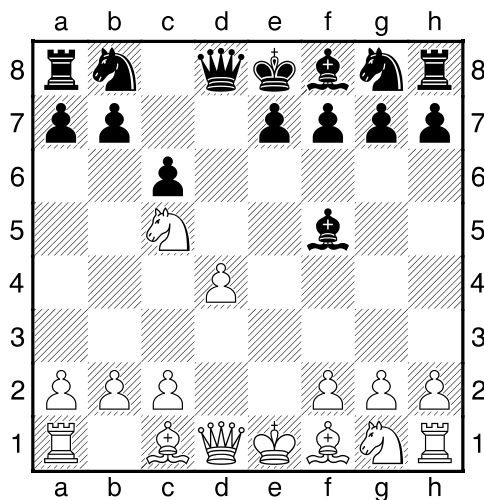
1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jf3 d5 4.g3 Se7 5.Sg2 0-0 6.0-0 c6 7.Je5 tah vyvinutým koněm **Jfd7!?** tah vyvinutým koněm.

Okamžitý útok na slabinu

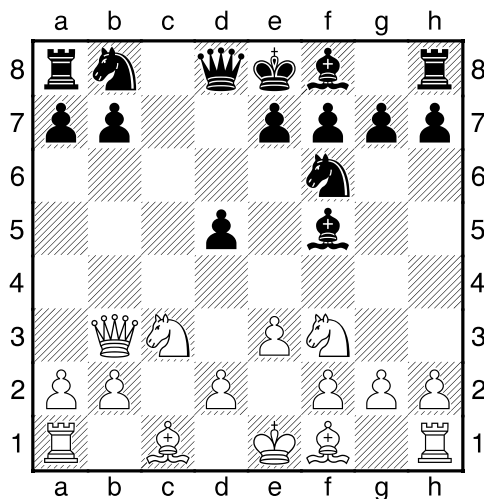
Toto pravidlo jsem vypožoroval z variant pana Nováka. Typické je napadení pěšce b7 při brzkém vývinu střelce c8 nebo pěšce b2 při brzkém vývinu střelce c1.

1.e4 c6 2.d4 d5 3.Jd2 dxe4 4.Jxe4 Sf5 5.Jc5!? Útočí okamžitě na slabinu b7.

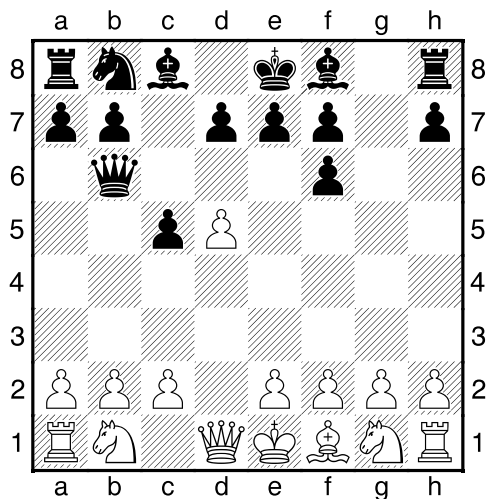
Dává zajímavou hru např. 5...e5 6.Jxb7 Db6 7.Jc5 exd4 8.Jb3 c5 9.Sd3 Sxd3 10.cxd3
Tuto variantu jsem bílými několikrát použil a vždy jsem získal dobrou hru.

1.c4 c6 2.Jf3 d5 3.e3 Jf6 4.Jc3 Sf5 5.cxd5 cxd5 6.Db3! Útočí okamžitě na slabinu b7.

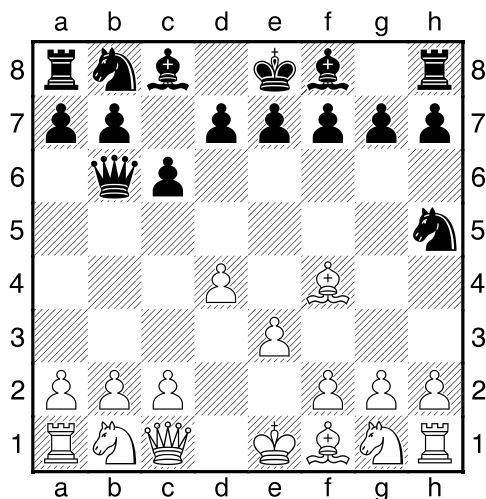
Dle teorie nejsilnější pokračování.

1.d4 Jf6 2.Sg5 c5!?! Zahajuje útok na oslabeného pěšce b2. 3.Sxf6 gxf6 4.d5 Db6!?! Útočí na slabinu b2.

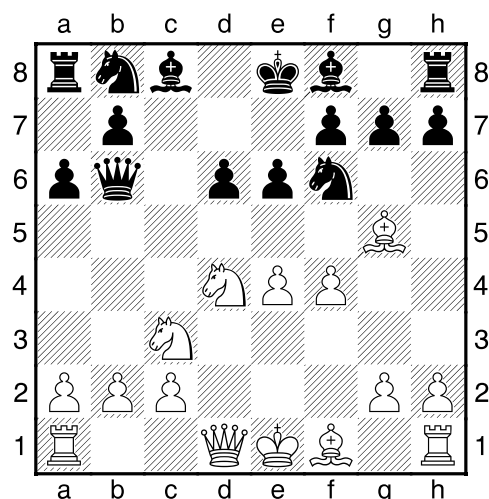
5.Dc1 Zde pan Novák mluvil o tahu 5...c4. Na tento tah se ale stroj ani databáze moc netváří a preferují tah 5...f5.

Na protivný Londýnský systém 1.d4 Jf6 2.Sf4 je jednou z možných odpovědí c6!?! 3.e3 Db6 Útok na slabinu b2. 4.Dc1 Jh5!?! Další útok na „slabinu“ – odchyt střelce f4.

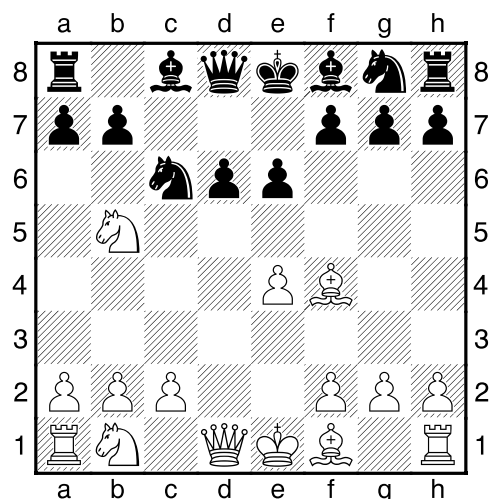
Černý má příjemnou hru a hlavně vyvede bílého z naučených schémat.

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 Db6!? Útočí na slabinu b2.

Oblíbené pokračování Fischera a Kasparova.

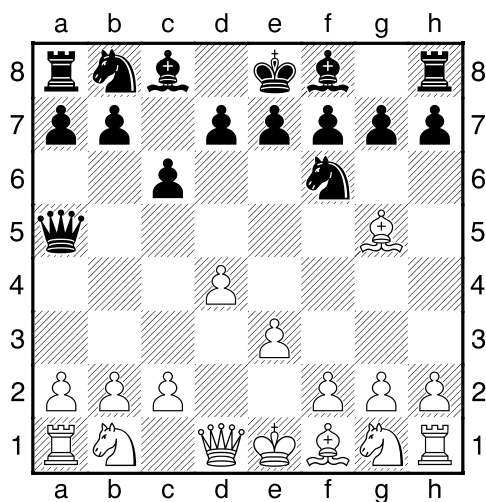
1.e4 c5 2.Jf3 e6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jc6 5.Jb5!? okamžitý útok na slabinu d6 d6 6.Sf4!? další útok na stejnou slabinu

6...e5 7.Se3 Jf6 Podle teorie tato pozice bílému nic neslibuje, ale v databázi má slušnou úspěšnost pokračování 8.f3!? s plánem c4. a6 9.J5c3 Se6 10.Jd5 Sxd5 11.exd5 Da5+ 12.Jc3 Je7 13.Sc4 b5 14.Sb3 b4 15.Je4 Jexd5 Zde stroj ukazuje krásnou taktiku 16.Sxd5 Jxd5 17.Sc5!! s výhodou.

Na závěr pro pobavení jeden účinný útok na slabinu, který jsem kdysi jsem viděl v Čs. šachu. Velmistr hrající bílými měl ELO cca 2600 a často hrával pro soupeře nepříjemný systém 1.d4, 2.Sg5, 3.e3. Soupeř si ale připravil léčku

1.d4 Jf6 2.Sg5 c6 3.e3?? Da5+

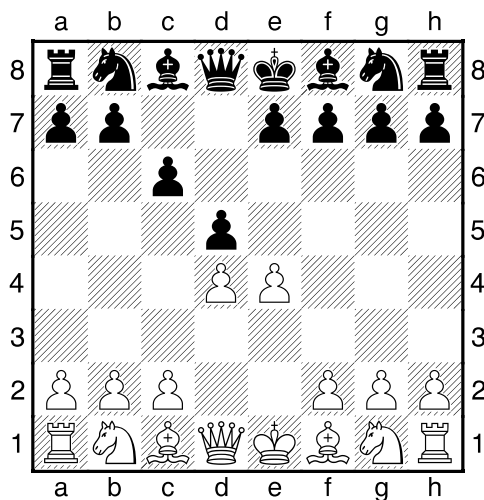
0-1

Držet napětí

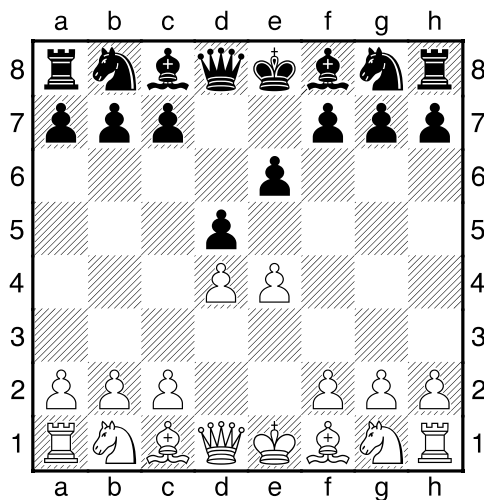
Pěšci zpět nemohou, proto je třeba důkladně zvážit každý tah pěšcem. Zbytečně neměnit figury. „Výměna pomáhající soupeři“ je častou chybou slabších hráčů. Tyto ideje pan Novák často zdůrazňoval. Několik příkladů:

1.e4 c6 2.d4 d5

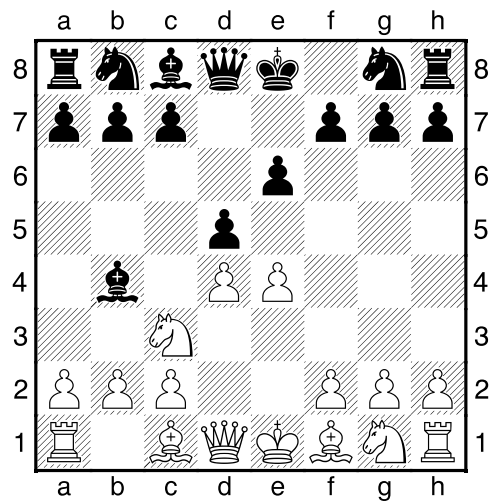
V této pozici ani nejít pěšcem kupředu **3.e5** ani neměnit **3.exd5**, ale držet napětí **3.Jc3** nebo **3.Jd2**

1.e4 e6 2.d4 d5

V této pozici ani nejít pěšcem kupředu **3.e5** ani neměnit **3.exd5**, ale držet napětí **3.Jc3** nebo **3.Jd2**

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Sb4

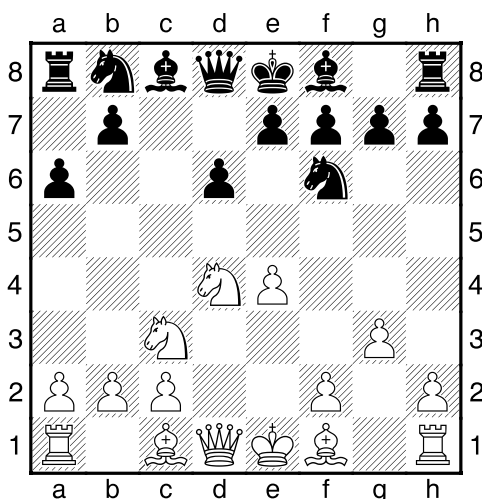
Zde pan Novák s nadšením mluvil o tahu držícím napětí **4.a3!**?
s ideou **4...Sxc3+ 5.bxc3 dxe4 6.Dg4 Jf6 7.Dxg7 Vg8 8.Dh6**

Pan Novák bílými

Bílými hrál pan Novák výhradně e4. Jeden z důvodů byl filosofický. Nejdůležitějším bodem na šachovnici je d5 – údajně o tom psal Aljechin. Tahem e4 zahajuje bílý okamžitě boj o pole d5.

Sicilská

V korespondenční praxi preferoval pan Novák poziční systém **1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.g3!?**

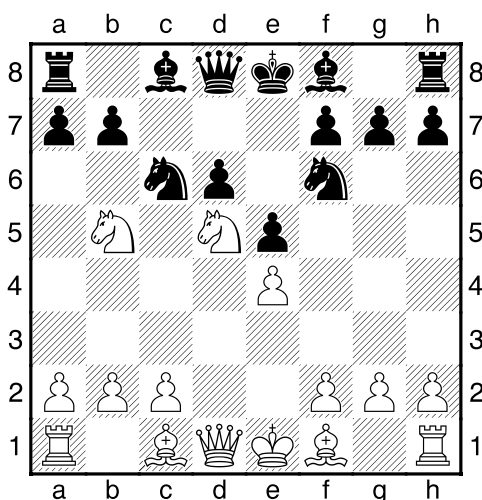
a po **6...e5** ustupoval koněm na b3 **7.Jb3** – viz vybraná partie s panem Veselým.

Na současný hit **1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 e5** jsem našel korespondenční partii

Novák, František (Lomnice nad Popelkou) – Bureš (Praha) [B33]

Korespondenčně

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 e5 6.Jdb5 d6 7.Jd5!?

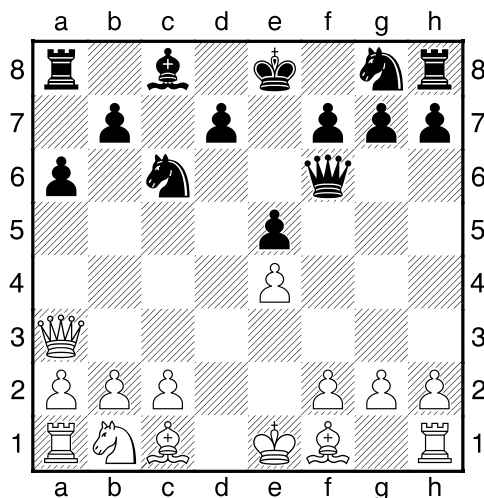
Jxd5 8.exd5 Je7 9.c3 Jg6? [nutné bylo 9...Jf5]

10.Da4! Sd7 11.Dc4 Sxb5 12.Dxb5+ Dd7 13.a4 a6 14.Dxd7+ Kxd7 [Koncovka je výhodná pro bílého. Pan Novák výhodu bezpečně realizoval.]

15.Sd3 Je7 16.Sc4 f5 17.Se3 g6 18.0–0 Sg7 19.Vfd1 e4 20.a5 Se5 21.Sb3 Jg8 22.Va4 Jf6 23.f4 exf3 24.gxf3 g5 25.Vb4 f4 26.Sd4 Sxd4+ 27.Vxd4 Kc7 28.Vb6 Vhd8 29.Vdb4 Va7 30.Vc4+ Kb8 31.Vcc6 Je8 32.Sa4 h6 33.h3 Ka8 34.Vc4 Kb8 35.Sc6 Jc7 36.Vcb4 Kc8 37.Vxb7 Vxb7 38.Sxb7+ Kd7 39.Vb6 Ke7 40.c4 h5 41.Kf2 Vg8 42.b4 Vb8 43.b5 axb5 44.cxb5 1–0

V praktické hře pan Novák hodně používal systémy se Sb5 **1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5** nebo **1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.Sb5+**

Pozici po **1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 e5 5.Jb5 a6 6.Jd6+ Sxd6 7.Dxd6 Df6 8.Da3!**

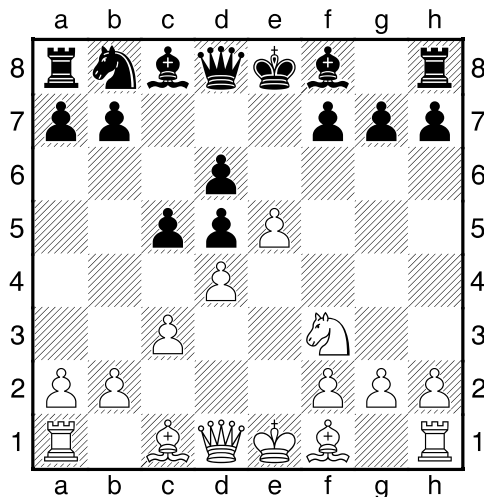
považoval pan Novák za vyhranou pro bílého – viz jeho komentáře k partii Novák-Jaček. Důležitá je poznámka, že bílý musí jít v osmém tahu dámou na a3.

Proti **1.e4 c5 2.Jf3 Jf6** jsem našel korespondenční partii se zajímavým nápadem 7.c3.

Novák, František (Lomnice nad Popelkou) – Hladký (Praha) [B29]

Korespondenčně, 1980-81

1.e4 c5 2.Jf3 Jf6 3.e5 Jd5 4.Jc3 e6 5.Jxd5 exd5 6.d4 Jc6 7.c3!?

7...d6 8.Sb5 Sf5?! 9.0-0 Se7 10.Da4 Sd7? 11.exd6 Sxd6 12.Ve1+ Je7 13.dxc5 Sc7 14.Jd4 a6 15.Sxd7+ Dxd7 16.c6 bxc6 17.Jxc6 Sd6 18.Sf4 Sxf4 19.Vxe7+ Dxe7 20.Jxe7+ 1-0

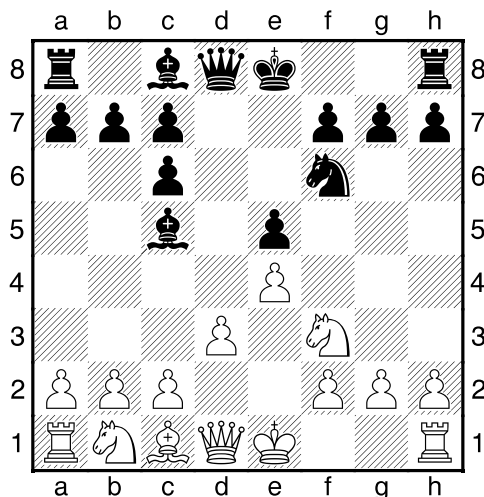
Španělská

Kolem roku 2005 jsem se pana Nováka ptal na recept proti Berlínské obraně

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Jf6

Po týdenním „bádání“ mi řekl, že se jedná o obtížný úkol a že cestu vidí v sebrání koně c6. Toto jsem automaticky zavrhnul, protože dávat dobrovolně španělského střelce mi přišlo jako nesmysl. Další roky ale daly panu Novákovi za pravdu. Praxe ukázala, že jednou z nejnadějnějších cest bílého je

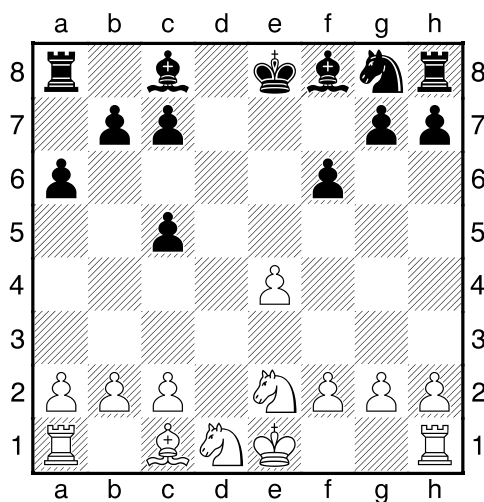
1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Jf6 4.d3 Sc5 5.Sxc6!? dxc6

Možná, kdyby měl Kasparov v roce 2000 v zápase s Kramnikem pana Nováka za sekundanta, tak nemusel přijít o svůj titul ☺.

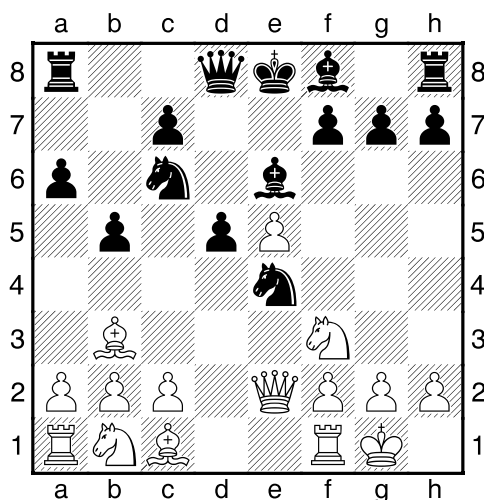
Pochvalně se pan Novák vyjadřoval o výměnné variantě s vývinem koně 5.Jc3.

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sxc6 dxc6 5.Jc3! f6 6.d4 exd4 7.Jxd4 c5 8.Jde2 Dxd1+ 9.Jxd1

Proti otevřené španělské pan Novák doporučoval 9.De2.

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0-0 Jxe4 6.d4 b5 7.Sb3 d5 8.dxe5 Se6 9.De2!?

Konkrétně se mu líbila partie Smyslova

Smyslov, Vassily V - Euwe, Max [C81]

World-ch17 Tournament The Hague/Moscow (19), 03.05.1948

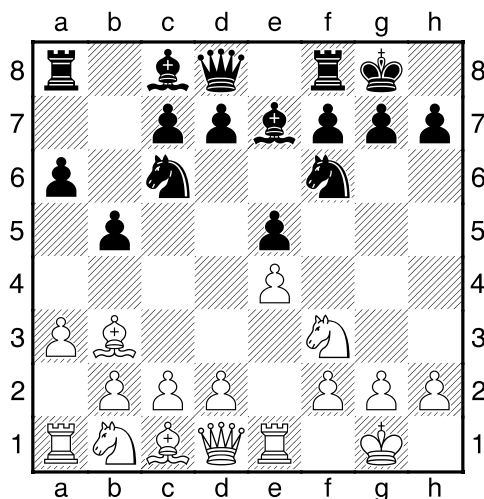
1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0-0 Jxe4 6.d4 b5 7.Sb3 d5 8.dxe5 Se6 9.De2 Jc5 10.Vd1 Jxb3 11.axb3 Dc8 12.c4! dxc4 13.bxc4 Sxc4 14.De4 Je7 15.Ja3 c6 16.Jxc4 bxc4 17.Dxc4 Db7 18.e6 f6 19.Vd7 Db5 20.Dxb5 cxb5 21.Jd4 Vc8 22.Se3 Jg6 23.Vxa6 Je5 24.Vb7 Sc5 25.Jf5 0-0 26.h3 1-0

Proti populárnímu Marshallovi jsem našel korespondenční partii s nápadem 9.a3.

Novák, František (Lomnice nad Popelkou) – Kozlíček (Jihlava) [C88]

Korespondenčně

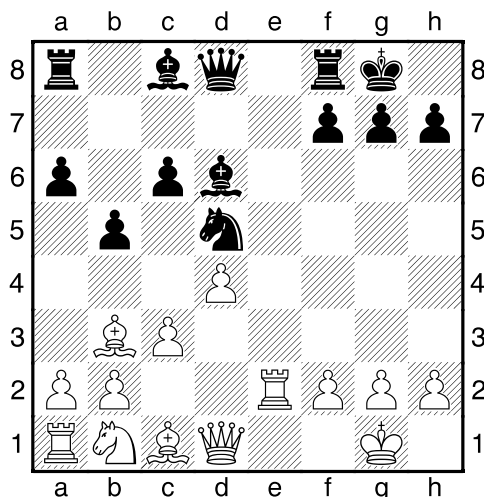
1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0-0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 0-0 8.a3!?

d5 9.exd5 Jxd5 10.Jxe5 Jxe5 11.Vxe5 c6 12.Ve1 Sd6 13.Jc3 Jf6 14.d4 Jg4 15.h3 Jf6 16.Df3 Sc7 17.Dxc6 Vb8 18.Sg5 Sb7 19.Sxf6 gxf6 20.Dc5 Kh8 21.De7 Vg8 22.Dxd8 Vbx8 23.d5 Sc8 24.Kh1 Vg6 25.Vad1 Se5 26.Vd3 Vdg8 27.g4 h5 28.d6 Se6 29.Sxe6 fxe6 30.d7 Vd8 31.Je4 1-0

Proti Marshallovi se pan Novák pochvalně vyjadřoval také o tahu 13.Ve2!?

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 0–0 8.c3 d5 9.exd5 Jxd5 10.Jxe5 Jxe5 11.Vxe5 c6 12.d4 Sd6 13.Ve2!?

Na blbost (oběť pěšce) odpovídá bílý blbostí (nestandardní ústup věže). Díval jsem se do databáze. 13.Ve2 skoro nikdo nehraje. Pozici po 13.Ve2!? jsem nechal analyzovat strojem do velké hloubky. Vypadla z něho varianta

13...Sg4! 14.f3 Sf5 15.a4 Dc7 16.g3 Vae8 17.Jd2 Sxg3 18.hxg3 Dxc3+ 19.Vg2 Ve1+ 20.Jf1 Dh4 21.Vh2 Dg3+ 22.Vg2=

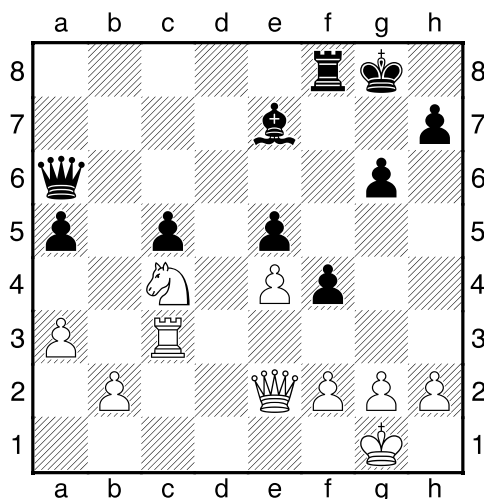
Vypadá to, že v „lese“ 13.Ve2!?, „houby“ nerostou. Bílý musí hledat v jiném „lese“.

Na závěr jedno španělské „mučeníčko“ ☺

Novák, František (Lomnice nad Popelkou) – Pesr (Praha) [C90]

Korespondenčně

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 0–0 8.a3!? d6 9.c3 Se6 10.d4 Sxb3 11.Dxb3 Jd7 12.Jbd2 Sf6 13.d5 Ja5 14.Dc2 Jb6 15.Jf1 c5 16.dxc6 Dc7 17.Se3 Jac4 18.Sxb6 Jxb6 19.Je3 Dxc6 20.Vad1 Vac8 21.Jd5 Jxd5 22.Vxd5 g6 23.Ved1 Se7 24.V1d3 a5 25.De2 f5 26.Jd2 f4 27.c4 bxc4 28.Vc3 Da6 29.Jxc4 Vc5 30.Vxc5 dxc5

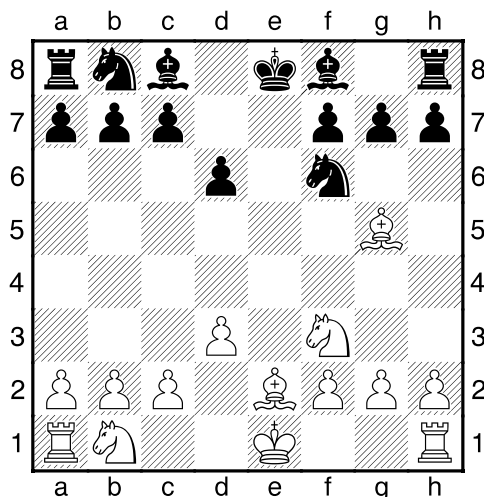
31.Dc2 a4 32.Vd3 1–0

Ruská

V dopise z 6.6.2022 pan Novák napsal:

V ruské hře je 3.d4 jednoznačně horší než 3.Jxe5. Tahem 3.d4 se bílý vzdává elementární výhody a nenapravitelně obnažuje svoji bílou strukturu. Po 3.d4 následuje 3...Jxe4 a černý se dostává k braní jako první, což mu dokonce umožňuje převzít iniciativu. Kdo nemá příliš vyvinutý poziční jemnocit, ten nehraje ruskou hru s velkou chutí, protože se domnívá, že je to jakási nudná remízová hra. Prorážení obrany černého je v ruské velice nesnadné.

Pan Novák doporučil 1.e4 e5 2.Jf3 Jf6 3.Jxe5 d6 4.Jf3 Jxe4 5.De2!? De7 6.d3 Jf6 7.Sg5 Dxe2+ 8.Sxe2

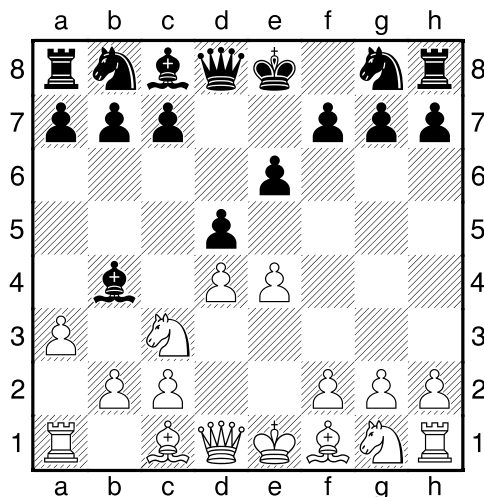

Bílý má tempo navíc a je na tahu. Ruská obrana je ale neobyčejně pevná

Francouzská

S velkým nadšením pan Novák vykládal, že objevil možnost

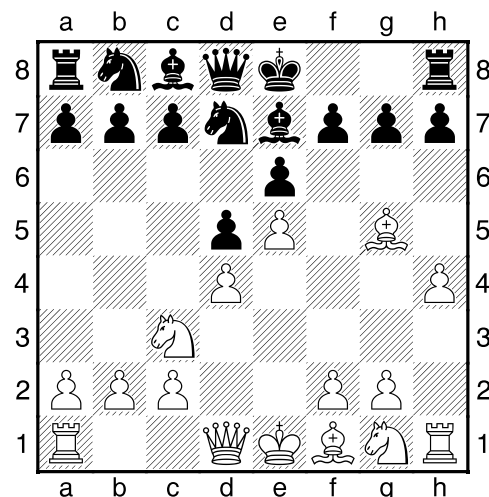
1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Sb4 4.a3!?

Velkou radost mu udělalo, že tento tah používal Smyslov. Já jen mohu doplnit, že se jednalo také o oblíbený tah Bobbyho Fischera.

Pochvalně se pan Novák vyjádřil o gambitové variantě
1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 Se7 5.e5 Jfd7 6.h4!?

Moc se panu Novákovi líbila partie Karpova

Karpov, Anatoly (2695) - Vaganian, Rafael A (2550) [C08]

Skopje Solidarnost-06 Skopje (1), 29.02.1976

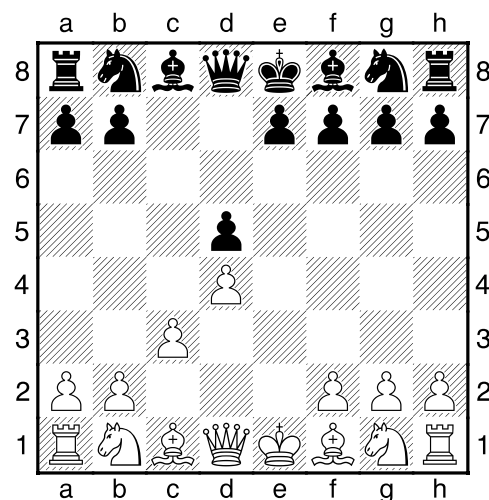
1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jd2 c5 4.exd5 exd5 5.Jgf3 a6 6.dxc5 Sxc5 7.Jb3 Sb6 8.Sd3 Je7 9.0-0 Jbc6 10.Ve1 Sg4 11.c3 h6 12.h3 Sh5 13.Se3 0-0 14.Sxb6 Dxb6 15.De2 Vfd8 16.Vad1 a5 17.Sb1 Sxf3 18.Dxf3 a4 19.Jd4 Dxb2 20.Jxc6 Jxc6 21.Df5 g6 22.Df6 Vd7 23.Sf5 Ve7 24.Vxe7 Jxe7 25.Sd3 Jf5 26.Sxf5 gxf5 27.Ve1 Dxa2 28.Dxh6 a3 29.Dg5+ Kf8 30.Df6 Kg8 31.Dxf5 Dd2 32.Ve7 Vf8 33.Dg4+ Kh7 34.Ve5 Dh6 35.Vh5 Va8 36.Df5+ Kg7 37.Vxh6 Kxh6 38.Df6+ Kh7 39.Dxf7+ Kh8 40.Dxb7 1-0

Caro-Kann

V dopise z 6.6.2005 mi pan Novák napsal:

V Caro-Kannu bych ti doporučoval hrát nenáročný c3 a nevyvíjet na černého tlak, v němž bílý většinou spotřebuje mnohem více duševního paliva než černý, v důsledku čehož partii často prohraje, protože ho černý duševně zlomí. Bílý si často nadělá poziční slabiny a nezvládne svoji velkou prostorovou převahu. Můj recept na Caro-Kann:

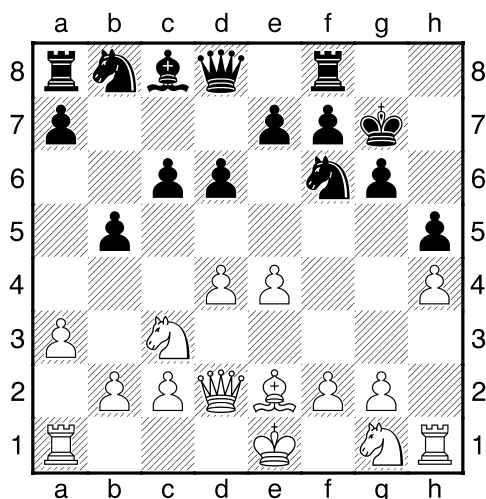
1.e4 c6 2.d4 d5 3.exd5 cxd5 4.c3!?

4...Sf5 5.Jf3 Jc6 6.Db3 Dd7 7.Je5 Jxe5 8.dxe5 a6 9.Ja3 e6 10.Jb5 Vc8 11.a4 axb5? V této pozici pan Novák dokonce přechytračil i samotného Fritze 8. Současná technika ale tah 11...axb5 okamžitě zavrhne. 12.Sxb5 Vc6 13.a5 d4 14.a6 Sc5 15.Sxc6 bxc6 16.Db8+ Dd8 17.Dxd8+ Kxd8 18.a7 Sxa7 19.Vxa7 1-0

Pircova obrana

V dopise z 5.5.2005 mi pan Novák napsal: „Já však vím, že **1.e4 d6 2.d4 Jf6 3.Jc3 g6** se černý svými tahy dopustil nenapravitelné strukturální chyby, která musí při správné hře bílého vést k jeho neodvratné prohře. Zde Fritz 8, jenž hraje údajně silou 2700 ELO, považuje za nejsilnější 4.Jf3. Tímto tahem Fritz sleduje všeobecně známá vývinová pravidla a usvědčuje se ze svých poměrně velkých nedostatků ve strategii. Tah 4.Jf3 usvědčuje Fritze 8, že je přespříliš zahleděný do výstavby své vlastní bílé struktury a chybí mu návaznost na nedokonalou strukturu černého. Čtvrtý tah, jenž nejvíce snižuje obranyschopnost černého, není totiž v žádném případě 4.Jf3?, ale je to **4.Se2!** Po přirozeném a vynuceném **4...Sg7** tah 4.Se2 umožňuje bílému **5.Se3** a po **5...0-0** zahrát **6.h4!** Na to většina šachistů bude považovat za nejlepší **6...h5**. Bílý zahraje **7.Dd2** a po **7...c6 8.Sh6 b5 9.Sxg7 Kxg7 10.a3**

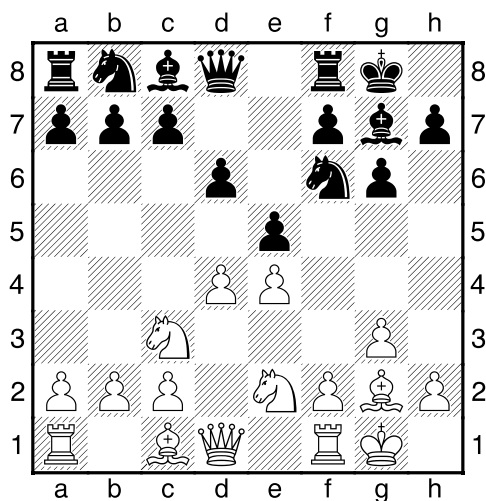
se hra přenese na dámské křídlo, kde bude mít bílý jasnou převahu“ .

Pochvalně se pan Novák také vyjadřoval o výstavbě g3, Sg2, 0-0, kterou použil Karpov ve své slavné partii s Timmanem.

Karpov, Anatoly (2705) - Timman, Jan H (2625) [B07]

Montreal International Montreal (2), 12.04.1979

1.e4 d6 2.d4 Jf6 3.Jc3 g6 4.g3 Sg7 5.Sg2 0-0 6.Jge2 e5 7.0-0

Ja6 8.Ve1 c6 9.h3 Ve8 10.Sg5 h6 11.Se3 Dc7 12.Dd2 Kh7 13.Vad1 Sd7 14.g4 Vad8 15.Jg3 Sc8 16.f4 b5 17.a3 b4 18.axb4 Jxb4 19.Jce2 exd4 20.Jxd4 a5 21.c3 Ja6 22.Dc2 Sd7 23.Jf3 Ve7 24.Sf2 Se8 25.Dd3 Db7 26.Va1 Jc7 27.Vxa5 Vdd7 28.b4 Je6 29.Se3 c5 30.f5 Jd8 31.b5 Kh8 32.Sf2 Dc7 33.Va4 Db8 34.c4 Va7 35.Vxa7 Vxa7 36.e5 dxe5 37.Jxe5 Va2 38.Sxc5 1-0

Pan Novák černými

Černými pan Novák hrával:

- proti 1.e4 Sicilskou obranu **1.e5 c5**.
- proti 1.d4 Grünfeldovu obranu **1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jc3 d5**.
- proti 1.c4 systém **1.c4 Jf6 2.Jc3 d5 3.cxd5 Jxd5 4.g3 g6 5.Sg2 Jxc3! 6.bxc3 Sg7**.

Pochvalu si od pana Nováka vysloužily systémy:

- obrana Caro-Kann **1.e4 c6**.
- Cambridge-Springs varianta **1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jc3 d5 4.Jf3 Jbd7 5.Sg5 c6 6.e3 Da5**.
- Moderní Benoni **1.d4 Jf6 2.c4 c5 3.d5 e5 4.Jc3 d6 5.e4 Se7**.

Podle pana Nováka je úkolem černého hrát asymetricky.

Černý má blíže k nejdůležitějšímu bodu na šachovnici – k bodu d5. Proto při správné hře skončí partie remízou.

Je zajímavé, že stejný repertoár má jeden z největších znalců zahájení – pan velmistr Jansa.

Velmistr Dorfman napsal zajímavou knihu „Metoda v šachu“, kde přišel s teorií, že strana, která má statickou výhodu, se má snažit hrát staticky (klidně). Naopak strana, která má statickou nevýhodu, musí hrát dynamicky (aktivně). Za statickou výhodu velmistr Dorfman považuje např. lepší pěšcovou strukturu, dvojici střelců apod. Je zajímavé, že struktury vznikající v Sicilské obraně a v Grünfeldově obraně, považuje velmistr Dorfman za staticky výhodné pro černého, tzn. že bílý se musí snažit o aktivní hru a s útokem na černého krále. Pokud hra dojde do koncovky, tak bude mít černý výhodu. Toto tvrzení je podepřeno i statistiky. Z toho plyne, že pan Novák preferoval staticky výhodné pozice a nutil bílého k aktivní ostré hře.

Sicilská obrana

Hlavní zbraň pana Nováka černými

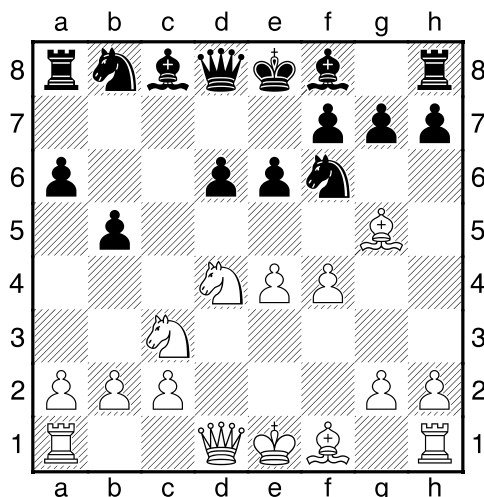
Ptal jsem se, který tah je po **1.e4 c5 2.Jf3** nejlepší. Pan Novák mírně preferoval tah **2...e6**, protože pak bílý nemůže **3.Sb5**

Jedním z pravidel pana Nováka v sicilské za černého bylo: „Rošádu co nejpozději“

V korespondenční praxi pana Nováka jsem našel

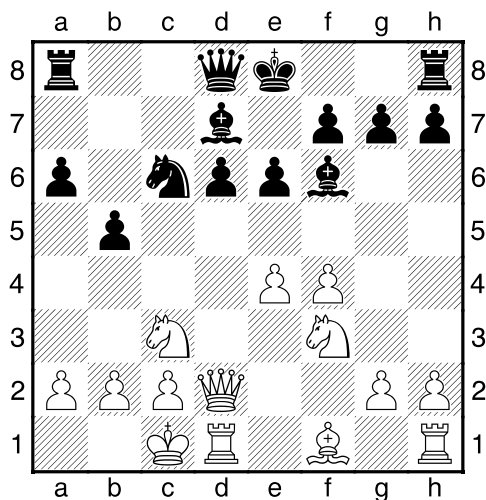
Polugajevského varianta

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 b5!? – viz kapitola „Komentované partie“

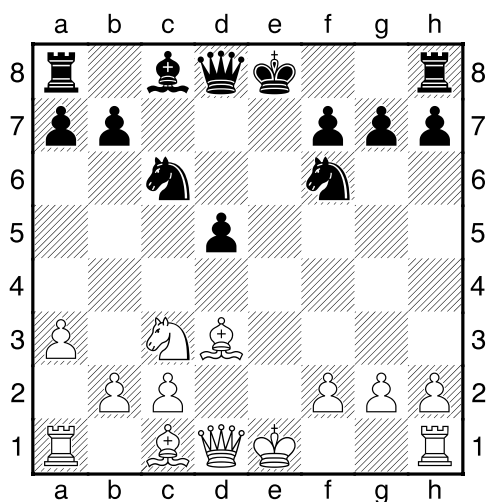
Rauzerova varianta

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Sg5 e6 7.Dd2 a6 8.0-0-0 Sd7 9.f4 Se7 10.Jf3 b5 11.Sxf6 Sxf6!? – viz kapitola „Varianta pana Nováka“

V době naší spolupráce v praktické hře preferoval variantu

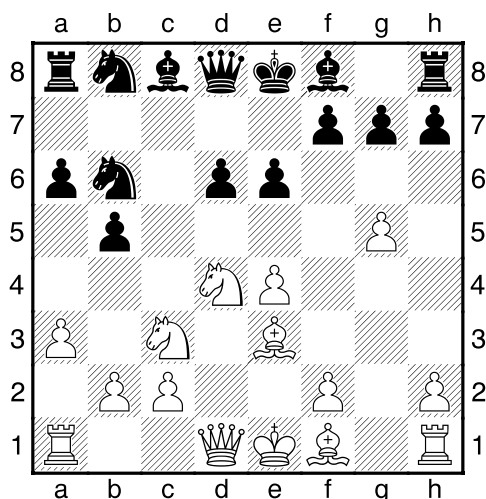
1.e4 c5 2.Jf3 e6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 Jc6 6.Jdb5 Sb4!? 7.a3 Sxc3+ 8.Jxc3 d5 9.exd5 exd5 10.Sd3

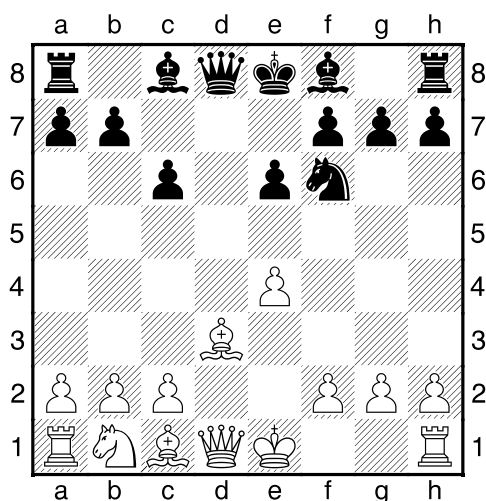
a líbilo se mu pokračování 10...Sg4 11.f3 Se6 12.0-0 Db6+ 13.Kh1 d4

Proti Keresovu útoku pan Novák říkal, že je třeba převést koně co nejdříve na b6. Konkrétní variantu ale neukázal. Pravděpodobně se jedná o následující pokračování

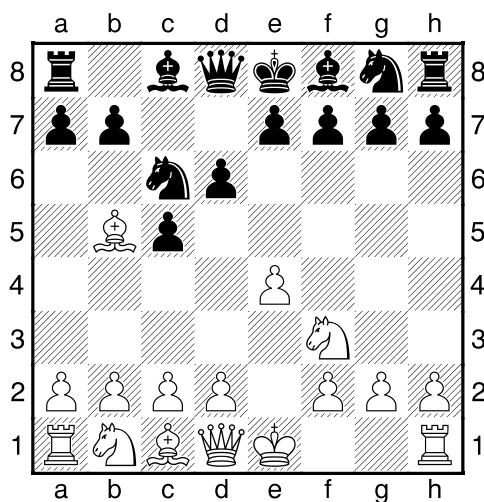
1.e4 c5 2.Jf3 e6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.g4 a6 7.g5 Jfd7 8.Se3 b5 9.a3 Jb6!?

Po 1.e4 c5 2.Jf3 e6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Sd3 Jc6 6.Jxc6 pan Novák jednoznačně doporučil dxc6!

Proti současnému hitu **1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5**

sehrál pan Novák v následující partii

Ližan (Plzeň) - Novák, František (Lomnice nad Popelkou) [B51]

Korespondenčně, 1982-83

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 d6! 4.0-0 Sd7 5.c3 Jf6 6.Ve1 a6 7.Sa4 c4 8.Sc2 Sg4 9.h3 Sh5 10.b3 cxb3 11.axb3 e5 12.d3 Se7 13.Jbd2 0-0 14.Sb2 d5 15.exd5 Jxd5 16.Je4 1/2

O této partii říkal, že pozici „vymáknul“, ale že už ho korespondenční šachy v té době přestávaly zajímat - proto remíza.

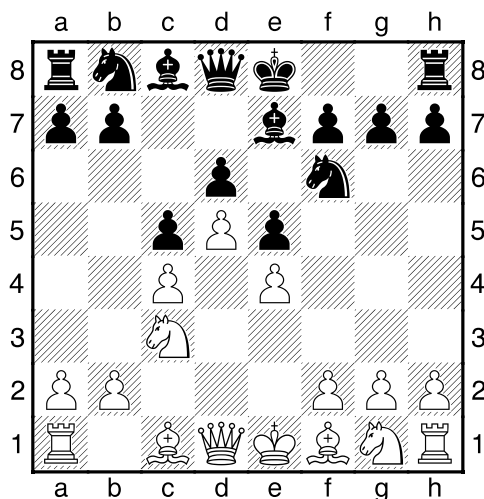
Grünfeldova obrana

Nápady jsou v kapitolách „Komentované partie“ a „Šokující tahy“

Moderní Benoni

V poslední době pan Novák propagoval strategicky náročný systém

1.d4 Jf6 2.c4 c5 3.d5 e5 4.Jc3 d6 5.e4 Se7

S touto variantou jsem dosahoval velmi dobrých pozic. Památná je pro mě hlavně partie s Luděkem Novákem ze zápasu Lípa-Jičín, která rozhodla o historickém postupu Jičína do 2. ligy.

Novák, Luděk - Novotný, Jaroslav [A56]

KP KHŠS 2007/08, Lípa-Jičín, 13.04.2008

1.d4 c5 2.d5 Jf6 3.c4 e5 4.Jc3 d6 5.e4 Se7 6.Sd3 0–0 7.f4?! [Podezřelý tah]

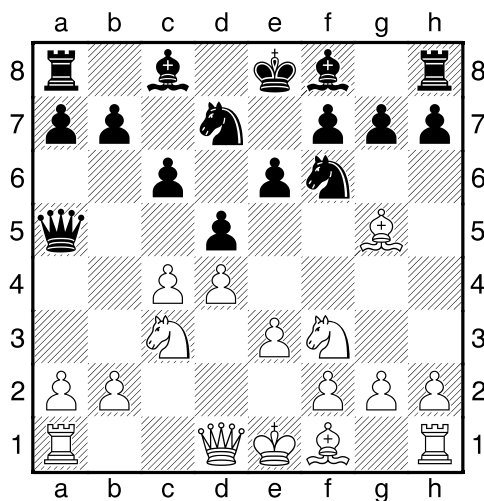
7...exf4 8.Sxf4 Jbd7 9.Jf3 Jg4 10.0–0 Jge5 11.Vb1!? [Dovoluje černému ovládnout pole e5. Nutné bylo 11.Jxe5 Jxe5 12.Sxe5 dxe5]

11...Sf6 12.Jb5 De7 13.Dc2 a6 14.Jc3 Ve8 15.Vbe1 Vb8 16.Se2 Jg6 17.Sg3 Jde5 18.Jd2 Sd7 19.a4 Sh4 20.Sxh4 Jxh4 21.Vf2 Dg5 22.Kh1 Dh6 23.g3 Jhg6 24.Vef1 Ve7 25.Vg1 Vbe8 26.a5 Jg4 27.Sxg4 Sxg4 28.Ve1 Je5 29.Vf4 Dg5 30.b3 h5 31.Vf2 h4 32.Vg1 De3 33.Vff1 Jf3 34.Vg2 Je1 35.Vxe1 Dxe1+ 36.Vg1 De3 37.gxh4 Sh5 38.Vg3 Df4 39.Db2 g6 40.b4 cxb4 41.Ja2 Vxe4 42.Jxe4 Dxe4+ 43.Vg2 De1+ 0–1

Cambridge-Springs varianta

Pochvalně se pan Novák vyjádřil také o Cambridge-Springs variantě .

1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jc3 d5 4.Sg5 Jbd7 5.Jf3 c6 6.e3 Da5!?

Strategický „radar“ pana Nováka zde větrí nejisté postavení střelce g5 a částečně nejisté postavení bílého na dámském křídle, což se projeví ve variantě

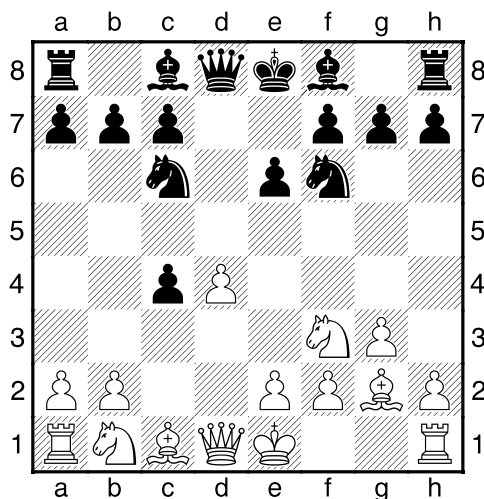
7.Jd2 dxc4 kde bílý musí odevzdat dvojici střelců.

8.Sxf6 Jxf6 vzniká náročná pozice, kde má bílý prostor a černý dvojici střelců. Černá pozice je pasivní, ale vydrží hodně.

Katalánský systém

Toto zahájení je pro černého velmi nepříjemné. Pan Novák mi kdysi řekl, že cítí, že jezdec patří na c6. Díval jsem se do databáze a myslím, že může jít o variantu

1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jf3 d5 4.g3 dxc4 5.Sg2 Jc6

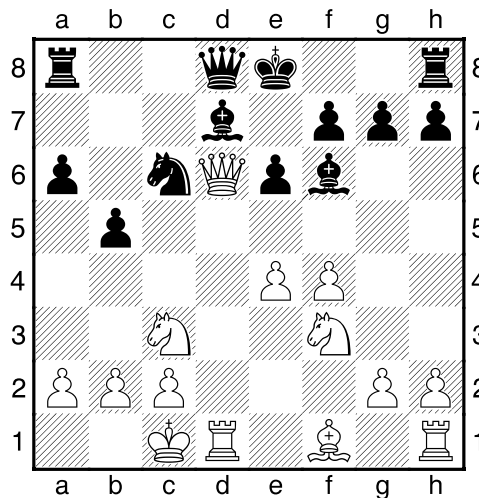

Varianta pana Nováka

V dopise z 1.8.2005 mi pan Novák napsal:

Jak už jsem ti vícekrát řekl, v muzeu jsem v průběhu 25 let přečetl s větším zájmem přibližně 2 tisíce knih, v nichž jsem se obeznamoval s fyzikálními, chemickými a biologickými strukturami, mezi nimiž jsem se snažil nacházet vzájemnou spojitost. Když jsem hledal ty spojitosti, vyvíjel jsem větší duševní námahu, v níž jsem si rozvíjel svoji představivost, resp. obrazotvornost, učení zvanou imaginací. Nakonec jsem přišel na to, že existuje jakási spřízněnost nejenom mezi fyzikálními, chemickými a biologickými strukturami, ale že lze tuto vzájemnou spřízněnost protáhnout až do šachových struktur. Tím došlo k většímu obohacení a zhodnocení mého šachového myšlení z nešachové strany. Ing. Josef Crha, jenž kdysi dosáhnul 2171 ELO, tu nešachovou spojitost neuznával, a říkal, že umím analyzovat lépe než jiní a to je všechno. Jenomže já jsem vyhrál sedm partií černými s nějakou obětí pěšce na d6, kterou tehdejší šachová literatura považovala za nejenom nekorektní, ale měla i podpořené toto své tvrzení dosti podrobnými analýzami vesměs vedoucími k výhře bílého. Když jsem do té prohrané varianty šel, Josef Crha se mě tehdy zeptal, zda vím, že jdu ve čtyřech partiích do jistých proher? Když jsem mu řekl, že o těch analýzách také vím, ale že konfrontace s fyzikálními, chemickými a biologickými strukturami mě přesvědčila o životaschopnosti té oběti na d6. Crha mi řekl, že sleduji nějaké svoje vlastní nereálné iluze, obrátil se ke Z.Mikulovi a Ing. Hanibalovi, a řekl jim, že já ty čtyři partie prohrají a bude se hrát o záchranu a nikoliv o 1.místo – přeborníka ČSSR. Já jsem to všechno vyhrál a korektnost této oběti byla později dokázána novou šachovou světovou elitou. Z čistě šachového hlediska bych v žádném případě nemohl překonat analýzy tehdejších teoretiků – velmistra Fineho – šestého hráče světového žebříčku a jiných.

Měl jsem možnost opsat si část korespondenčních partií pana Nováka z jeho sešitu. Pravděpodobně se jedná o variantu **1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Sg5 e6 7.Dd2 a6 8.0-0-0 Sd7 9.f4 Se7 10.Jf3 b5 11.Sxf6 Sxf6!?** [Na blbost (tah vyvinutou figurou Jd4-f3, dobrovolné odevzdání střelce Sxf6) odpovídá černý ještě větší blbostí (oběť pěšce)] **12.Dxd6**

Našel jsem 3 partie pana Nováka na danou variantu.

Stránský (Gottwaldov) – Novák, František (Lomnice nad Popelkou) [B69]

Korespondenčně, 1980-81

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Sg5 e6 7.Dd2 a6 8.0–0–0 Sd7 9.f4 Se7 10.Jf3 b5 11.Sxf6 Sxf6 12.Dxd6 Se7 13.Dd2 b4 14.Je2 [Teorie: 14.Ja4!]

14...Va7 15.Jed4 Db6 16.Jxc6 Sxc6 17.Sd3 0–0 18.Kb1 Vc8 19.Je5 Sb5 20.Vhf1 Vac7 [Za pěšce má černý dostatečnou kompenzaci, ale převod střelce na d4 se nepovedl. Další průběh byl poznamenán taktickými chybami.]

21.Vc1 Sc5 22.Vf3 Sd4 23.Dxb4 Se3 24.Vd1 f6 25.Sxb5 Vxc2 26.Jd3 [Zde mohl bílý vyhrát tahem 26.Vxe3! základní varianta Dxe3 27.Sc4 fxe5 28.Sxe6+ Kh8 29.Sxc8 Vxc8 30.Dc4 Ve8 31.f5 bílý vyhraje.]

26...axb5 27.De1 Sd4 28.Vd2 Dc6 29.Ve2 [Prohrávající chyba. K nejasné hře vedlo 29.Vf1.]

29...Sxb2! 30.Dd1 Vxe2 31.Dxe2 Sa3 32.Vf1 b4 33.e5 b3 34.axb3 Db5 35.Vf2 Dxb3+ 36.Jb2 Sxb2 37.Dxb2 Dd1+ 0-1

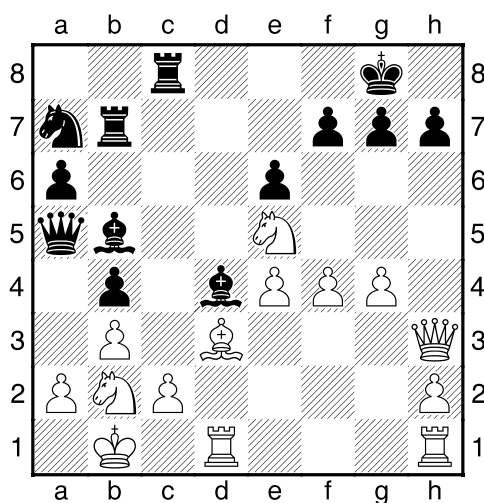
Nedoma (Praha) - Novák, František (Lomnice nad Popelkou) [B69]

Korespondenčně, 1980-81

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Sg5 e6 7.Dd2 a6 8.0–0–0 Sd7 9.f4 Se7 10.Jf3 b5 11.Sxf6 Sxf6 12.Dxd6 Se7 13.Dd2 b4 14.Ja4 Va7 15.De3 Da5 16.b3 Vb7 17.Kb1 [Teorie: 17.Jd2!]

17...Ja7 18.Je5 Sb5 19.Sd3 0–0 [Rošáda co nejpozději - pravidlo pana Nováka v sicilské.]

20.g4 Vc8 21.Jb2 Sc5 22.Dh3 Sd4 [

Opět za pěšce dostatečná kompenzace.]

23.Jec4 Sxc4 24.Jxc4 Dc5 25.e5 g6 26.Df3 Vd7 27.h4 Jb5 28.h5 a5 29.hxg6 fxg6 30.Dh3 Jc3+ [Zde měl černý krásnou výhru 30...Ja3+ 31.Kc1 Sb2+! 32.Kxb2 Dd4+ 33.Kc1 Vxc4 34.Vh2 Da1+ 35.Kd2 Vxc2+ 36.Ke1 Dc3+ 37.Kf1 Vxh2 38.Dxh2 Vxd3.]

31.Kc1 Jxa2+ 32.Kd2 Sxe5 [Černý má výhodu, kterou se mu podařilo po oboustranných nepřesnostech uplatnit.]

33.De3 Sc3+ 34.Ke2 Vc6 35.Dxc5 Vxc5 36.Sf5 Ve7 37.Sxg6 hxg6 38.Vd8+ Kg7 39.Jd6 e5 40.f5 e4 41.fxg6 Kxg6 42.Jf5 Sf6 43.Vh6+ Kg5 44.Vg8+ Vg7 45.Vh5+ Kxg4 46.Jxg7 Vxh5 47.Jxh5+ Kxh5 48.Va8 Jc3+ 49.Ke3 Sg5+ 50.Kd4 e3 51.Vxa5 e2 52.Ve5 Kg4 53.Kc4 Sd2 54.Vxe2 Jxe2 55.Kd3 Sc3 56.Kxe2 Kf4 57.Kd1 Ke3 58.Kc1 Ke2 59.Kb1 Kd1 60.Ka2 Sd2 0–1

Siebenburger (Žďár nad Sázavou) - Novák, František (Lomnice nad Popelkou) [B68]

Korespondenčně

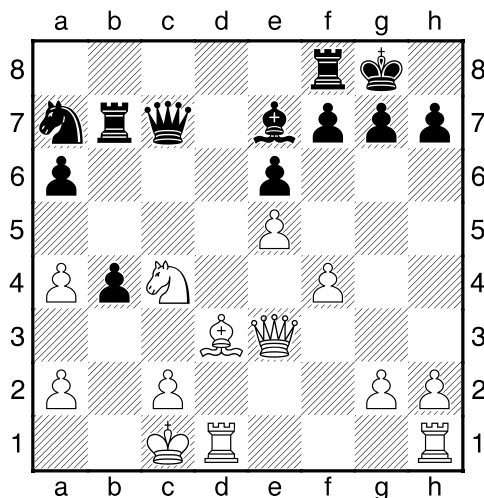
1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Sg5 e6 7.Dd2 a6 8.0–0–0 Sd7 9.f4 Se7 10.Jf3 b5 11.Sxf6 Sxf6 12.e5 dxe5 13.Je4 exf4 14.Jd6+ Ke7 15.Dxf4 e5 16.Dd2 Se6 17.Df2 Jd4 18.Jxd4 exd4 19.Jf5+ Sxf5 20.Dxf5 Vc8 21.Sd3 g6 22.Vde1+ Kf8 23.Df3 Kg7 24.Vhf1 Dd6 25.h4 Vhe8 26.Vxe8 Vxe8 27.h5 Ve6 28.hxg6 hxg6 29.Dg4 De5 30.Df3 b4 31.Kd1 a5 ½-½

Varianta dostala těžkou ránu v roce 1987 v následující partii

Ziatdinov,Raset (2365) - Tshchkovsky,Vitaly (2505) [B69]

Khodzhaev Memorial Tashkent, 1987

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Sg5 e6 7.Dd2 a6 8.0-0-0 Sd7 9.f4 Se7 10.Jf3 b5 11.Sxf6 Sxf6 12.Dxd6 Se7 13.Dd2 b4 14.Ja4 Va7 15.De3 Da5 16.b3 Vb7 17.Jd2! Ja7 18.Jc4 Dc7 19.e5 Sxa4 20.bxa4 0-0 21.Sd3 [

Zde stojí bílý na výhru. Jeho útok je jednoduchý a ani stroj mu nedokáže čelit.]

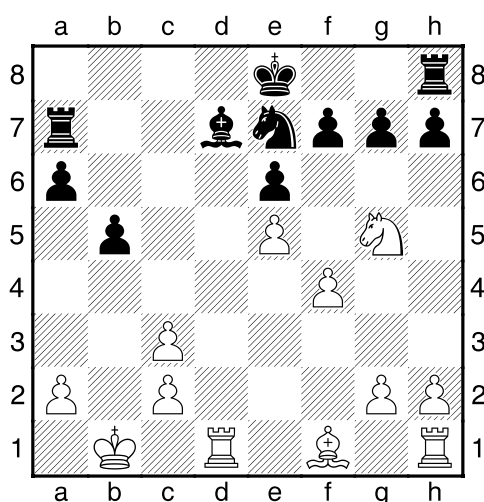
21...Vfb8 22.De4 g6 23.h4 Vd8 24.h5 Jc6 25.hxg6 hxg6 26.Vh3 Sf8 27.Vdh1 Sg7 28.Vh7 Kf8 29.De3 Je7 30.Dh3 Vxd3 31.cxd3 Jg8 32.Vxg7 Kxg7 33.Dh8+ Kf8 34.Vh7 1-0

Hodnocení varianty teorií v roce 2022 je stejné jako v roce 1980 – bílý stojí lépe a nemá smysl variantu černými hrát. Díval jsem se do databáze a skoro nikdo variantu nehraje. Vypadá to, že závěry pana Nováka o životaschopnosti oběti pěšce d6 jsou chybné.

Z úcty k panu Novákovi a jeho myšlenkám jsem vzal na pomoc stroj. Po dlouhém hledání z něho vypadlo

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Sg5 e6 7.Dd2 a6 8.0-0-0 Sd7 9.f4 Se7 10.Jf3 b5 11.Sxf6 Sxf6 12.Dxd6 Va7!? [Pan Novák hrál 12... b4] **13.e5 Se7 14.Dd2 Da5 15.Kb1 Sb4 16.Jg5 Sxc3 17.Dxc3 Dxc3 18.bxc3** [Teoretické zdroje, které mám k dispozici, uvádějí tuto variantu a preferují bílou pozici.]

18... Je7! [Krásný tah stroje místo „lidského“ 18...Ke7. Převádí koně na lepší pole d5. Podle stroje je pozice nejasná.]

Objektivní zhodnocení varianty vznikající po 11... Sxf6 je zásadní pro posouzení metody pana Nováka. Konfrontace pozice s fyzikálními, chemickými a biologickými strukturami přesvědčila pana Nováka o životaschopnosti černé pozice. Teorie a špičkoví hráči jsou přesvědčeni o opaku. Osobně si myslím, že přijde čas, kdy varianta opět přijde do módy. Možná k tomu přispěje i tento článek 😊.

Pana Novák - Čs. Šach 05/1973

Vybrané partie

Novák, František - Jaček [B32]

Korespondenčně, 1970–1972, uveřejněno v Čs. šachu 04/1973 s komentáři pana Nováka

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 e5? [Čtenář nechť promine, že mám ve zvyku být poněkud subjektivní při glosování partie. Úspěchy černých, třebaš jich bylo dosaženo ve finále mistrovství ČSSR v korespondenčním šachu, mne utvrzovaly spíše v přesvědčení, že naše finále nemá ještě žádoucí úroveň. Odpověď černého 4... e5 považuji totiž za hrubé porušení pravidel sicilské. Tento tah vede ve svých důsledcích k prohloubení slabiny černého na sloupci d a navíc umožňuje bílému, jinak šachistovi 1. výkonnostní třídy, poměrně snadno sledovat těžko přístupnou ideu slabosti polí určité barvy, v našem případě černých polí, která se tu objeví v elementární formě.]

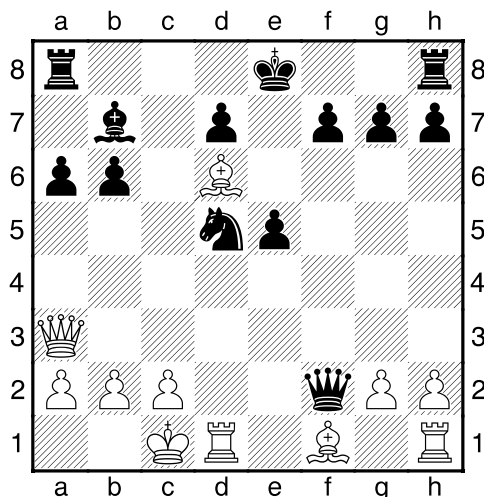
5.Jb5 a6 6.Jd6+ Sxd6 7.Dxd6 Df6 8.Da3 [Tento tah považuji za silnější než častěji užívané 8.Dd1 nebo jiná pokračování. Tah 8.Dd1 je slabší proto, poněvadž sleduje ideu harmonického vývinu tábora bílých. Sledování ideje harmonického vyvinu figur v pozici, kterou vidíme na šachovnici, považuji z hlediska bílého za snažení značně neefektivní: netrestá černého za oslabení černých polí, které je v naší pozici natolik značné, že jsem se odvážil důsledně na něj hrát v pevném přesvědčení, že to zvládnu i se svými poměrně chudičkými taktickými prostředky. Důsledné využití převahy na černých polích vede již k narušení rovnováhy na šachovnici ve prospěch bílého. K tomu je však nutno používat tahy, které nemají s ideou harmonického vývinu figur mnoho společného a mohou připadat běžnému pozorovateli jako hrubé chyby nebo vyumělkované tahy.]

8...Jge7 9.Jc3 Vb8 [Smejkalův tah. V době, kdy se tato partie hrála, neměl jsem v rukou žádné rozbory o této hře. Věděl jsem pouze o neúspěšných pokusech bílých, např. partie Richter-Nevole (Čs. šach 12/1967), a o několika jiných partiích, vesměs s tahem Dd1. Ani partie Geller-Bronštejn, Kislovodsk 1968, kterou jsem měl k dispozici - kde Geller hrál Dd1 a vyhrál - mně nedokázala zviklat v uvedeném přesvědčení. Rozbory tahu 8.Da3 se objevily teprve v Korespondenčním šachu č.5/1971 v rámci partie Franzen-Bulla z finále mistrovství ČSSR. V té době jsme byli v naší partii již kdesi za 20. tahem]

10.Jd5 Jxd5 11.exd5 Je7 12.Se3 Jxd5 [Sledování ideje musí být důsledné - nelze se zabývat krytím pěšce. Přiznávám se, že když jej Jaček bez váhání vzal, napadlo mne, zda nesleduji něco, na co mé síly nebudou stačit. Jaček se umístil na velmi pěkném 7. místě ve finále 13. mistrovství ČSSR a já se svou 2. třídou proti němu zkouším ideu, o níž se sluší uvažovat spíše ve sféře mnohem vyšších výkonnostních kategorií...]

13.Sa7 [Tento tah není ztrátou tempa, jeho účelem je naopak dokázat, že ztrátou tempa byl tah 9...Vb8]

13...Va8 14.Sc5 b6 15.Sd6 Sb7 16.0–0–0 Dxf2 [Diagram

Po velké rošadě a pádu dalšího pěšce ve prospěch ideje, zůstává bílý již zcela sám s touto ideou a trochu fanatickou vírou v její životaschopnost. U většiny šachistů druhé, ale i první výkonnostní třídy (včetně mne), vyvolává totiž zběžný pohled na pozici bílého spíše mdlou než pocit uspokojení]

17.Sd3 [Dostí samozřejmý, ale v nezvyklých podmínkách nepříliš snadný tah. V této pozici jsem opravdu nevěděl, zda iniciativa, kterou bílý získá, bude rázu přechodného nebo trvalého. V prvním případě by to znamenalo téměř jistou prohru.]

17...f6 18.Vd2 Dh4 19.g3 Dh6 20.Ve1 Vc8 21.Se4 Vc4 22.Dd3 Vxe4 [Překvapení. Přišlo ve chvíli, kdy jsem již viděl konec partie, a předpokládal 22...Vd4 23.Dxd4 exd4 24.Sxd5+ Kd8 25.Sxb7 se snadnou výhrou, která by spočívala v dotlačení jednoho z pěšců a, b nebo c na poslední řadu. Jaček tímto tahem ukázal, že je výborným šachistou, a to že tuto partii nezremizoval, ani nevyhrál, není jeho vinou, ale vinou systému, a možná i jeho propagace na stránkách našeho Korespondenčního šachu.]

23.Vxe4 Kf7 24.Vc4 Ve8 25.Db3 Ve6 26.Sc5 bxc5 [Tímto tahem černý konečně zbavuje bílého jeho panství na černých polích.]

27.Dxb7 Jb6 28.Vxc5 e4 29.Dxa6 De3 30.Vc7 Kg6? [Mělo se stát 30...Dg1+ 31.Vd1 Dxb2 32.Vdxd7+ Jxd7 33.Vxd7+ Ve7 34.Dc4+ Ke8 35.Vxe7+ Kxe7 36.Dxe4+ s koncovkou, která je sice pro bílého vyhraná, ale klade na něho ještě určité nároky.]

31.De2 Dg5 32.c4 [a černý se vzdal. - Poznámky František Novák]

1-0

Leudar - Novák, František [D87]

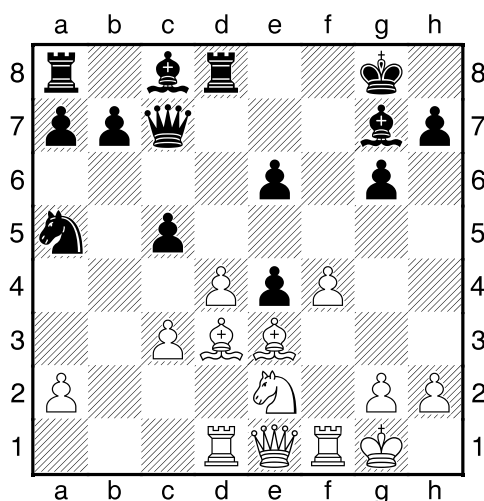
Korespondenčně, uveřejněno v Čs. šachu 04/1973 s komentáři pana Jaroslava Poláka

1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jc3 d5 4.cxd5 Jxd5 5.e4 Jxc3 6.bxc3 c5 [Základní klasický systém této obrany.]

7.Sc4 Sg7 8.Je2 Jc6 [Jinou možností je výměna 8...cxd4 Černý se rozhodl v této partii ponechat napětí v centru a počkat na vhodný okamžik výměny.]

9.Se3 0–0 10.0–0 Dc7 11.Vc1 Vd8 12.De1 [V poslední době se užívá spíše 12.f4 Důležitá je pro tuto možnost partie Příbyl-Smejkal z posledního mistrovství ČSSR, ve které se hrálo 12...Sg4 13.f5 Je5 novinka (po 13...gxf5 14.Sxf7+! bílý vyhraje) 14.Sf4 g5 15.Sg3 s velmi složitou pozicí]

12...e6 13.f4 Ja5 14.Sd3 f5 15.Vd1 fxe4

[Pro oba hráče byla vzorem partie Spasskij-Fischer z roku 1966. Fischer hrál nyní 15...b6 s dalším Sb7. Černý se rozhodl odbočit a sleduje vlastní myšlenku.]

16.Sxe4 Jc4 17.Df2 [Za úvahu stálo 17.Sc1 s úmyslem udržet dvojici střelců Černý by pak zřejmě hrál 17...Vb8 s dalším b5.]

17...Jxe3 18.Dxe3 Vb8 19.Sc2 c4 [Tímto zablokováním si černý vytvořil dobré předpoklady pro koncovku. Ale bílý má dostatečnou kompenzaci v možnosti tlaku na královské křídlo černého, které je po 11...Vd8 přece jen oslabené.]

20.h4? [Tento přímočarý postup by bylo snad možno zkusit v praktickém šachu, kde je soupeř mezen časem. Zákony hry v korespondenčním šachu jsou však přece jen trochu rozdílné. Bílý měl nejdříve zesilovat pozici převodem jezdece přes g3 na e4, tahem Vde1 dokončit aktivizaci figur a teprve pak zahájit útok pěšci g a h.]

20...Vd5 21.g4? [Důsledné, ale nesprávné. Od tohoto okamžiku již stojí černý lépe.]

21...Dd7 [Objevují se první hrozby, jako např. e5 s dalším Dxc4+.]

22.Se4 Vd6 23.Sf3 b5 24.h5 gxh5 25.gxh5 Sb7 [Černý dokončil vývin. Rozhodující výhoda na dámském křídle mu zůstala a postavení bílého krále se zhoršilo. Plán hry bílého se ukázal jako nevhodný.]

26.Vf2 Sxf3 27.Dxf3 Vf8 28.Vg2 Kh8 29.Kh1 Df7 30.Vdg1 Vd5 [Tlak černého na pěšce h5 začíná být nepříjemný.]

31.Vg5 Vfd8 32.De4 [Nešlo dobře 32.Vxg7 pro 32...Vxh5+ Bílý nemá vhodný tah.]

32...Sf6 33.Vxd5 Vxd5 34.Jg3 a5 [Černý přenáší postupně hru na dámské křídlo. Akce bílého přijde již pozdě.]

35.Ve1 Sh4 36.Kg2 Vd8! 37.Vh1 [37.Dxe6 Dxe6 38.Vxe6 Vg8 39.Ve3 b4 černý vyhraje]

37...Sxg3 38.Kxg3 b4 [Rozhodující průlom.]

39.cxb4 axb4 40.Vb1 Dxb5 [Hrozí Vg8+ s matovým útokem. Následující tahy bílého jsou vynuceny.]

41.Vh1 Df5 42.Kf3 Vb8 43.Dxf5 [Zoufalství, ale v pozici již nebyl rozumný tah.]

43...exf5 44.Ke3 [Poslední pokus.]

44...Ve8+! [Po 44...b3 by měl bílý ještě určitou naději. Nyní zakončí černý partii jednoduchým a pěkným způsobem.]

45.Kf3 [Bílý král nesmí na druhou řadu pro 45.Kd2 Va8 46.Va1 Va3 a vyhraje.]

45...Va8 [a bílý se vzdal,]

[neboť po 45...Va8 46.Va1 b3; a po 45...Va8 46.Vh2 následuje 46...Va3+ Černý vhodně odbočil ze známých cest a jeho přechod do střední hry měl svou logiku. I přes omyl bílého ve 20. a 21. tahu má tato partie význam pro studium zahájení. Poznámky: Jaroslav Polák.]

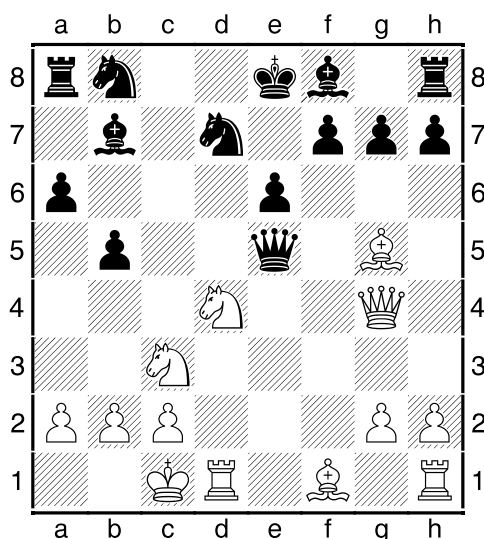
Strouha - Novák, František [B96]

Korespondenčně, uveřejněno v Čs. šachu 05/1973 s komentáři pana Nováka

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 b5 [Černý volí tzv. Polugajevského systém. Větší prostorovou nevýhodou, která po 7... b5 vzniká, musí kompenzovat převahou jiného druhu, která spočívá především ve větší elasticitě jeho systému - to znamená, že musí dokonale těžit z předčasné strukturální vyhraněnosti tábora bílých. V praxi to znamená dokázat, že velká iniciativa, kterou bílý v úvodu získá, je rázu přechodného. Usměrnění této iniciativy bílého do prostoru, kde by nedošlo k předčasné likvidaci nebo vážnému ochromení černého systému, který se zatím formuje v obraně, je úloha pro většinu šachistů nesnadná, poněvadž všichni jsou zvyklí mnohem lépe využívat předností prostorové převahy, protože se s ní seznámili mnohem dříve a hlavně, že je napohled mnohem snadněji kontrolovatelná.]

8.e5 dxe5 9.fxe5 Dc7 10.De2 [Tento tah považuji za slabší než 10.exf6.]

10...Jfd7 11.0-0-0 Sb7 12.Dg4 Dxe5! [Nikoliv 12...h5 jak se stalo v partii Szekely-Hradeczky, Budapešť 1970.]

13.Sxb5? [Tento tah nejenže nesnese vykřičník, ale co je mnohem horší, neměl by podle mého názoru zůstat bez otazníku, protože zcela bezpečně prohrává. V partii Neruda-Novák, polofinále turnaje UDA, se stalo 13.Sd3 Jf6 14.Sxf6 gxf6 15.Jcxb5? (s nadějí, že po 15...axb5 16.Sxb5+ získá vítězný útok.) Následovalo však 15...h5! 16.Jc7+ Kd7! 17.Dh3 Kxc7 18.Jf3 Df4+ 19.Kb1 Dg4 20.Vhf1 Jd7 a bílý se vzdal.]

13...axb5 14.Vhe1 h5 15.Dh4 Dc5! [Strouha tu počítal s tahem 15...Dc7 a věřil, že jeho oběť vyjde]

16.Jdxb5 [Nebo 16.Jcxb5 Vxa2; V partii Zajcev-Bělov, přebor RSFSR 1966, se hrálo 16.Jxe6 fxe6 17.Vxe6+ Kf7 18.Vde1 Df5 19.g4 Dxc4 20.Df2+ Kg8 21.Se7 Jc6 a bílý se vzdal.]

16...Ja6 [Pole c7 potřebuje ještě jedno krytí.]

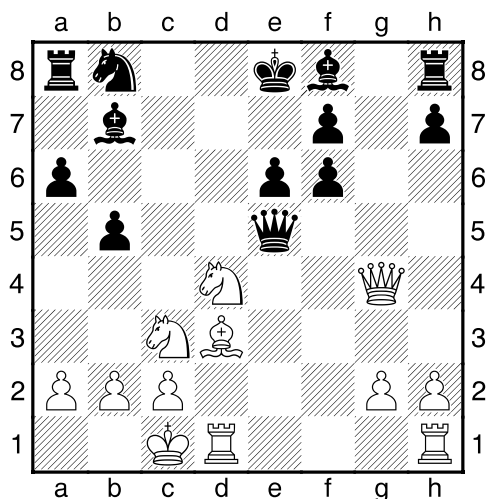
17.Se3 [Domnívám se, že větší problémy musí černý řešit po 17.Df4 Sc6! (nejenže napadá jezdce b5, ale kryje současně i jezdce d7, poněvadž hrozí 18.Vxd7 s následujícím 19.Dxf7) 18.Vd6! (a nyní nelze dobře 18...Sxd6 pro 19.Jxd6+ s dalším 20.Dxf7, v důsledku čehož by musel černý obětovat na d6 dámu a vše by mluvilo ve prospěch bílého) 18...Vh6! 19.Sxh6 gxh6 20.Ved1 Se7! (nikoliv 20...Sxd6) 21.Dg3 Jf6 a bílý je ztracen, neboť nemůže pokrýt obě hrozby najednou, totiž ztrátu jezdce na b5 nebo ztrátu kvality na d6.]

17...Dc6 18.Dd4 Vd8 19.Sf4 Db6 20.Dc4 Vc8 21.Dd3 Jf6 22.Ja4 Dc6 23.b3 Jd5 24.Ve4 Jab4 25.Dc4 Dd7 26.Df1 Vxc2+ 27.Kb1 Sa6 [a bílý se vzdal. - Poznámky: František Novák.]

Myslím, že na komentářích je cenná poznámka, že černý „musí dokonale těžit z předčasné strukturální vyhraněnosti tábora bílých“ – jinými slovy tah 7.f4 je předčasný a lépe byl tah figurou. Databáze uvádí dobrou úspěšnost u tahu 7.Df3.

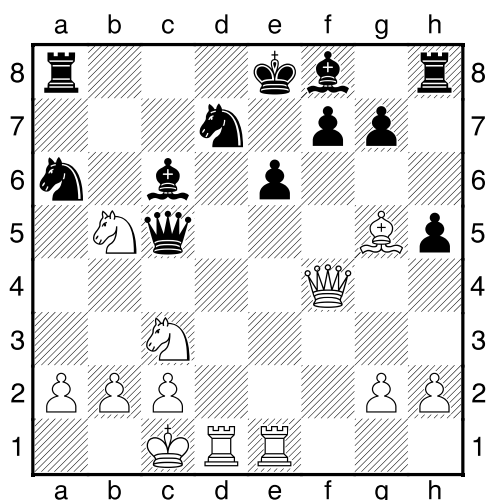
Tah 7...b5 chápu jako okamžitý útok na slabinu e4. Fischer a Kasparov preferovali 7...Db6 s útokem na slabinu b2. Ve všech případech vznikají extrémně ostré pozice náročné na přesný propočít. Moderní technika v komentářích pana Nováka okamžitě najde nedostatky. 2 krásné příklady:

Ve variantě z poznámky po **1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 b5 8.e5 dxe5 9.fxe5 Dc7 10.De2 Jfd7 11.0–0–0 Sb7 12.Dg4 Dxe5 13.Sd3 Jf6 14.Sxf6 gxf6**

Stroj ukazuje **15.Jxe6! fxe6 16.Kb1!!** Pravděpodobně tento tah byl pro oba hráče neviditelný. Útok bílého je rozhodující. Základní varianta **Sc8 17.Vhe1 Dg5 18.Vxe6+ Se7 19.Vxe7+ Kxe7 20.De4+ De5 21.Dxa8** bílý vyhraje.

V další variantě z poznámky po **1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 b5 8.e5 dxe5 9.fxe5 Dc7 10.De2 Jfd7 11.0–0–0 Sb7 12.Dg4 Dxe5 13.Sxb5 axb5 14.Vhe1 h5 15.Dh4 Dc5 16.Jdxb5 Ja6 17.Df4 Sc6**

[Stroj uvádí nelidské] **18.b4!! Dxb4** [18...Jxb4 19.Jc7#; 18...Db6 19.Jd6+ Sxd6 20.Dxd6 útok bílého nelze odrazit např. 20...Jf6 (20...Dxb4 21.Vxe6+ fxe6 22.Dxe6+ Kf8 23.Vf1+ Jf6 24.Sxf6+–) 21.Sxf6 gxf6 22.Vxe6+ fxe6 23.Dxe6+ Kf8 24.Dxf6+ Kg8 25.Dg6+ Kf8 26.Vf1+ Ke7 27.Vf7+ Kd8 28.Df6+ Kc8 29.Dxh8+ Dd8 30.Vf8+–]

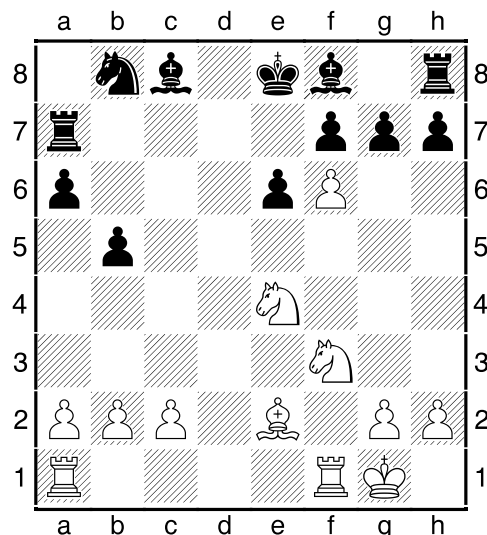
19.Vd4 Dc5 20.Vc4 Dxb5 21.Jxb5 [s výhodou bílého.]

Díval jsem se do databáze. Polugajevského varianta se hraje velmi málo. Hlavním problémem pro černého je varianta **1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 b5 8.e5 dxe5 9.fxe5 Dc7 10.exf6 De5+ 11.Se2 Dxc5 12.0-0 Va7 13.Dd3 De5 14.Je4 Vd7 15.Jf3**. Pro zajímavost uvádím partii 2 počítačových monster. Černý se musel celou partii bránit, ale dokázal to.

Stockfish 202006170741 - LCZero v0.25.1-svjio-t60-3972 [B96]

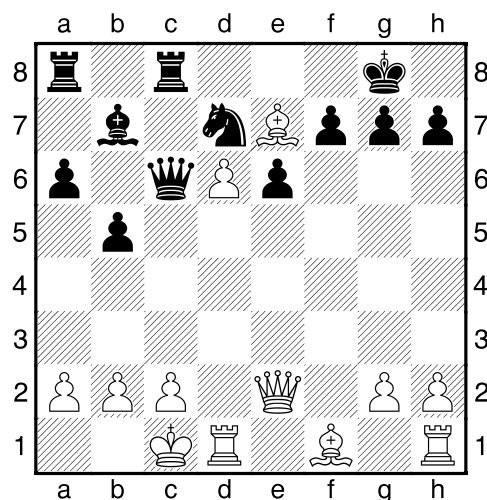
TCEC 18 Superfinal 2020 tcec-chess.com INT (84.1), 30.06.2020

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 b5 8.e5 dxe5 9.fxe5 Dc7 10.exf6 De5+ 11.Se2 Dxc5 12.0-0 Va7 13.Dd3 De5 14.Je4 Vd7 15.Jf3 Dc7 16.De3 Da7 17.Dxa7 Vxa7

18.a4 gxf6 19.Jxf6+ Ke7 20.Jh5 bxa4 21.Jg5 f5 22.Sc4 Vc7 23.Sxe6 Sxe6 24.Vfe1 Vc6 25.Jf4 Vxc2 26.Jfxe6 Vxb2 27.Jxf8+ Kxf8 28.Vac1 Kg7 29.Vc7+ Kg6 30.Jf7 Vg8 31.Ve6+ Kh5 32.Vh6+ Kg4 33.h3+ Kf4 34.Vc4+ Ke3 35.Ve6+ Kd2 36.Je5 Ke3 37.Jf3+ Kd3 38.Vd4+ Kc2 39.Je1+ Kc3 40.Vxa4 Vb4 41.Va3+ Kc4 42.Jc2 Vb5 43.Je3+ Kb4 44.Jc2+ Kc5 45.Vc3+ Kd5 46.Vh6 Vg6 47.Vxh7 Jc6 48.Vd7+ Ke5 49.Je1 Ve6 50.Jf3+ Kf6 51.Vh7 Kg6 52.Vh8 Vb8 53.Jh4+ Kg5 54.Vg3+ Kf4 55.Vxb8 Jxb8 56.Va3 Kg5 57.Jf3+ Kf6 58.Va5 Jc6 59.Vxa6 Jd4 60.Vxe6+ Jxe6 61.g3 Jc5 62.Kg2 Je4 63.h4 Jc3 64.Jd4 Jd5 65.Kf2 Ke5 66.Jf3+ Kf6 67.Jg5 Je7 68.Kf3 1/2

V druhé hlavní větvi 10.De2 databáze a Stockfish 15 ukazují **1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 b5 8.e5 dxe5 9.fxe5 Dc7 10.De2 Jfd7 11.0-0-0 Jc6!? 12.Jxc6 Dxc6** Do zásoby kryje citlivý bod e6. **13.Je4 Sb7 14.Jd6+ Sxd6 15.exd6 0-0 16.Se7 Vfc8**

Tuto pozici hodnotí stroj jako nejasnou.

O následující partii mi pan Novák řekl, že byla velmi populární ve skandinávských zemích.

Novák, František (Lomnice nad Popelkou) – Veselý, Jiří (Praha) [B91]

Korespondenčně

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.g3 [Oblíbený systém pana Nováka proti sicilské. Bílý se zaměřuje spíše na dámské křídlo a černý musí reagovat jinak, než je zvyklý ve standardní sicilské.]

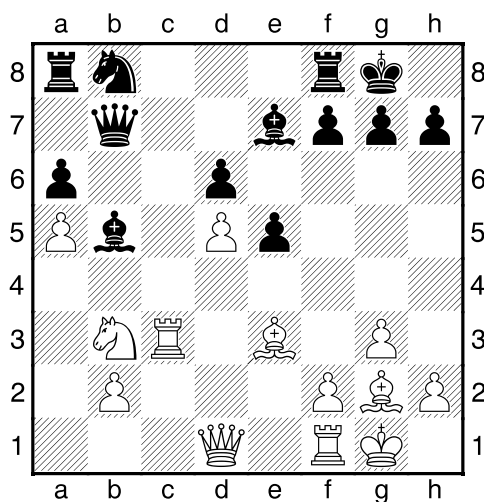
6...e5 [Doporučení teorie.]

7.Jb3 [Pan Novák preferoval tento ústup.]

Se7 8.Sg2 0–0 9.0–0 Dc7 [Současná praxe preferuje 9...Se6.]

10.Se3 b5 11.a4 b4 12.Jd5 Jxd5 13.exd5 Sf5?! [Pomáhá bílému v jeho plánu.]

14.Vc1 Sd7 15.a5 Sb5 16.c4 bxc3 17.Vxc3 Db7? [Diagram

Nenápadná chyba podceňující zatím spícího střelce g2. Nyní bílý spustí kombinační ohňostroj, proti kterému není obrany.]

18.Jc5!! [Nepříjemné překvapení pro černého.]

18...dxc5 19.d6 Jc6 20.dxe7 Vfc8 21.Vxc5 Dxe7 22.Dc2 Sxf1 23.Kxf1 Va7 24.Sxc6 Vac7 25.b4 g6 26.Dc4 [Krásná partie a zároveň cenné vítězství nad známým šachovým publicistou, spisovatelem a akademickým mistrem světa v soutěži družstev.]

1–0

O následující partii mi pan Novák řekl, že to dlouho vypadalo na výhodu bílého, ale černý své pozici věřil a stále nacházel pro soupeře nepříjemné tahy, až nakonec bílý chyboval.

Závodný, Zdeněk (Brno) - Novák, František (Lomnice nad Popelkou) [D90]

Korespondenčně, 1980-81, Komentáře převzaty z Čs. šachu 04/1982

1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jc3 d5 4.Jf3 Sg7 5.Da4+ Sd7! [Zajímavá myšlenka sovětských mistrů: bez protihry c7–c5 vybudovat si centrální pěšcovou "pěst". Např. 5...c6 6.cxd5 Jxd5 7.e4 Jc7! 8.Se3 Jd7 9.Vd1 0–0 10.Se2 Jb6 11.Dc2 f5 Lilienthal - Simagin, Moskva 1944 12.0–0 s o něco lepší hrou bílého.]

6.Db3 dxc4 [Lépe než 6...Sc6 7.Je5.]

7.Dxc4 [Není třeba se obávat pokračování 7.Dxb7 Jc6 8.Sf4 Vb8 9.Dxc7 Dxc7 10.Sxc7 Vxb2 11.e3 0–0 12.Vc1 Vc8 s výbornou hrou (Kovács - Paoli, Vídeň 1949).]

7...0–0 8.e3 [Vyhýbá se velmi probádaným variantám po 8.e4 Sg4 Méně náročný tah bílého pochází od Flohra. Má své poziční přednosti.]

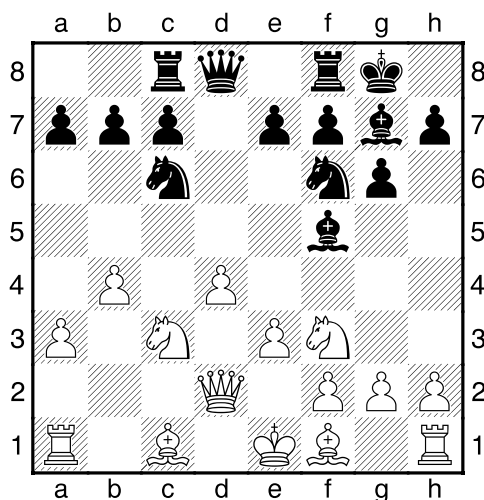
8...Jc6 [Pokračování 8...Sc6 9.Je5 Sd5 10.Jxd5 Dxd5 11.f3 by vedlo k horší hře černého.]

9.Db3 Ja5 [Přicházelo v úvahu 9...Dc8 10.d5 Jd8 Bílý má nesporně pohodlnější hru.]

10.Dc2 [Bylo možné i 10.Da3 b6 11.Je5.]

10...Vc8 11.b4 [11.Sd2!]

11...Jc6 12.a3 Sf5 13.Dd2 [Po 13.e4? by přišlo 13...Jxd4 14.Jxd4 Jxe4.]

13...e5! [Velmi vynalézavě hráno, je však otázka, zda i tento tah může radikálně vyléčit neduhy černé pozice.]

14.Jxe5 Jxe5 15.dxe5 Jd7 16.e4!? [Lomnický reprezentant píše, že s touto odpovědí vážně nepočítal. Myslím, že právem, protože jen žene soupeřova střelce na lepší místo. Po 16.f4 udává Fr. Novák 16...c5 17.b5 c4 18.Se2 Sd3, ale po 19.0–0 se nezdá, že by černý měl za obětovaného pěšce plnou kompenzaci.]

16...Se6 17.f4 f6 18.exf6 Dxf6 [Zde vidíme, že dalším důsledkem 16.tahu bílého je oslabení pěšce f4.]

19.Sb2 c5 [Komplikuje hru. Po nabízejícím se 19...Dxf4 by rovněž zůstal s poziční převahou.]

20.g3 cxb4 21.Jd1 Df7 22.axb4 [22.Dxb4 Vc6.]

22...Vfd8 23.Sxg7 Dxg7 24.Db2 De7 [K rochádě se bílý nedostane. A to se mu stane osudným.]

25.Se2 [25.Vxa7 Sd5.]

25...Sh3! 26.e5 Jb6 27.Je3 [27.Vxa7 Jd5.]

27...Jd5 28.Jxd5 Vxd5 29.Kf2 [29.Vxa7 Dc7.]

29...De6 30.Vhd1 Db6+ 31.Kf3 Se6 [Na královském křídle střelec vykonal svou práci: jeho přičiněním se bílý král musel vydat na zhoubnou cestu.]

32.Va3 [32.Kg2 De3]

32...Vxd1 33.Sxd1 Vd8 34.f5 gxf5 [Bílý hledal šance v nejasné koncovce těžkých figur po 34...Vxd1 35.fxe6.]

35.Dc1 f4! 36.Se2 [36.gxf4 Dg1]

36...Sd5+ 37.Kg4 De6+ 38.Kh4 De7+ 39.Kh3 Dxe5 40.Sf3 De6+ 41.g4 [41.Kh4 Dh6+ 42.Sh5 Df6+ 43.Kh3 f3]

41...Sxf3 42.Vxf3 Vd4! 43.b5 [43.Vxf4 Vd3+ 44.Kg2 De2+ získá dámu za věž.]

43...a6! 44.bxa6 [44.b6 Dxb6 45.Dc8+ Kg7 46.Dc3 Kf7]

44...bxa6 45.Vc3 [Dovoluje brilantní závěr. Pozice bílého byla však bez pěšce již stejně velice obtížná.]

45...Vd3+ [45...Vd3+ 46.Vxd3 Dh6+ 47.Kg2 f3+]

0-1

Komentáře (pravděpodobně Jiřího Podgorného) převzaty z Čs. Šachu 04/1982. Je zajímavé porovnat dobové komentáře s názorem stroje. Stroj našel v uvedených variantách řadu chyb a i hodnocení pozice se dost liší.

V dopise 18.5.2005 mi pan Novák napsal

„Proti zavřené sicilské s d3 a g3 jsem hrál na vyšší odborné úrovni pouze jedinou partii ve svém životě. Vím pouze, že to bylo v roce 1981, a tehdy se mnou bílými prohrál Ing. Břetislav Modr, jenž měl v té době 2360 ELO v praktickém šachu. On byl znalcem zavřené sicilské, já to hrál na vyšší úrovni poprvé a žádným znalcem v tom nejsem a nikdy jsem nebyl. Já tu zavřenou sicilskou považuji za hru, k níž nutí většinou bílého strach ze slabého pěšce, resp. Bronštejnův strach z 3.d4. Poněvadž moje největší síla je právě v poziční a nikoliv v kombinační hře, pan Modr tím, že učinil svým tahem d3 ze sicilské vyložení poziční záležitost, mi umožnil, abych i přes neznalost toho, co on dobře znal, se cítil v těch pozičních manévrech velice dobře – lépe než v normální sicilské. Tím, že si pan Modr v zavřené sicilské dosti dlouho hrál pouze jenom se svojí vlastní bílou strukturou a nevyvíjel na mě bezprostřední tlak, umožnil mi, abych si i já hrál černými také se svojí vlastní černou strukturou. Když jsme po této delší předehře, v níž jsme si jeden druhého moc nevšíkali, a každý si hleděl mnohem více svého, pak do sebe šli, ukázala se moje struktura životaschopnější než ta jeho.

V zavřené sicilské, když do tebe bílý nejde, nejsi vynucený černými odpovídat forsírované na tahy bílého. V takovém případě můžeš více samostatně tvořit. Jenomže z takové „svobody“ vznikají u mnoha šachistů podobné pocity, jaké mají vězni, když je po delší době propustí z vězení na svobodu a oni zjišťují, že se jim v tom vězení žilo snadněji, protože se nemuseli starat o svoje základní lidské potřeby – stravu, ubytování apod.

V normální sicilské, v níž vzniká více forsírovaných tahů, ti vzniká povinnost rozhodovat se samostatně třebaš v každém pátém tahu, takže 80% tahů uděláš forsírované, protože tě bílý k tomu donutí. Když se však v zavřené sicilské musíš rozhodnout mnohem častěji, vzniká z této velké tvůrčí svobody u mnoha šachistů onen příslovečný strach z neznáma.

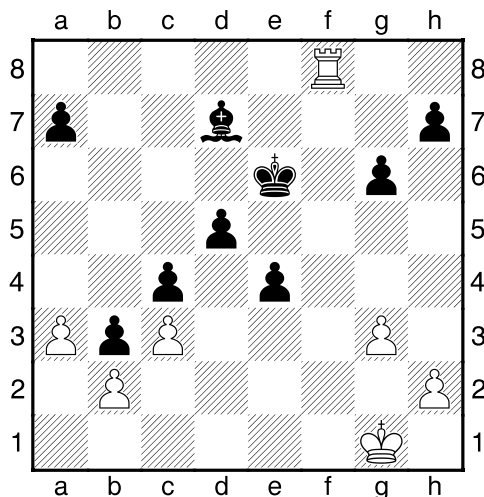
Modr, Břetislav (Bohemians Praha) - Novák, František (Lomnice n.Pop.) [B26]

Korespondenčně, 1981-82

1.e4 c5 2.Jc3 Jc6 3.g3 g6 4.Sg2 Sg7 5.d3 e6 6.Se3 d6 7.Dd2 Vb8 8.Jh3 b5 9.0-0 b4 10.Jd1 Dc7 11.a3 b3 12.c3 Sd7 13.Kh1 Jf6 14.f4 Jg4 15.Sg1 Je7 16.Jhf2 Jxf2+ 17.Jxf2 0-0 18.Vae1 Vfe8 19.e5 d5 20.Jg4 Kh8 21.Jf6 Sxf6 22.exf6 Jg8 23.d4 c4 24.f5 exf5 25.Se3 Jxf6 26.Sf4 Db6 27.Sxb8 Dxb8 28.Vxe8+ Dxe8 29.Kg1 Kg7 30.Ve1 Je4 31.Df4 De6 32.De5+ Dxe5 33.dxe5 f6 34.Sxe4 fxe4 35.exf6+ Kxf6 36.Vf1+ Ke5 37.Vf7? [Podle stroje až k tomuto tahu byla partie zhruba vyrovnaná. Tah věží na f7 je prohrávající chybou.]

[Stroj navrhuje 37.Kf2 d4 38.cxd4+ Kd5 39.Vc1 Sg4 40.Ke3 Sf3= s rovnou pozicí.]

37...Ke6 38.Vf8

38...d4!→ [To pravděpodobně pan Modr přehlídl nebo nedocnil. Černý je vyhraný.]

39.cxd4 c3 40.bxc3 Sb5 41.c4 Sxc4 42.Ve8+ Kd7 43.Vb8 a5! [43...a5! 44.Kf2 Kc7! černý pěšec projde do dámy - krásný závěr.]

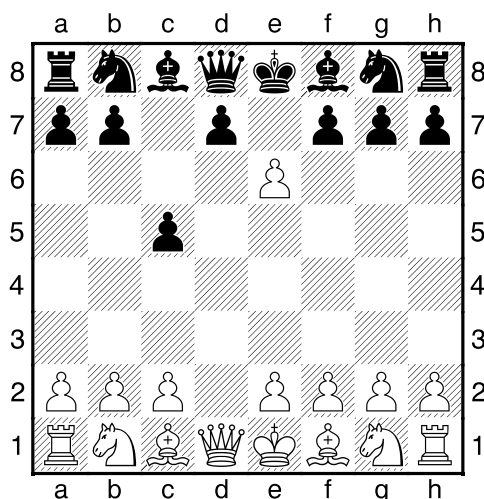
0-1

Šokující tahy

Pan Novák byl „svůj“ a nedal se ovlivnit oficiální teorií. Občas z něho vypadly hotové „perly“. O 3 největší se chci podělit.

Prvním ze série „šokujících tahů“ je
1.d4 c5 2.d5 e5 3.dxe6!?

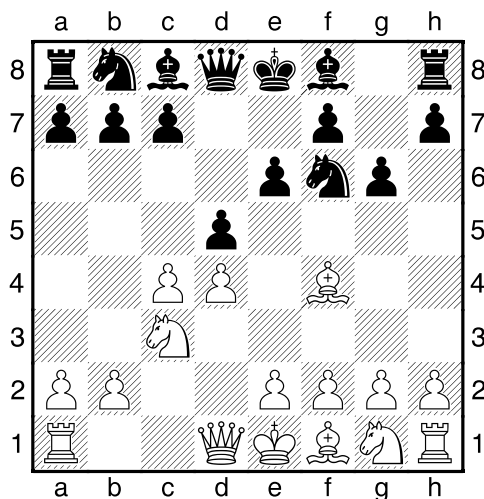
Pan Novák variantu propagoval za černé, ale po čase přišel s tím, že okamžitě e5 je špatně kvůli braní na e6. Konkrétní variantu ale neukázal. Pro zajímavost jsem tah naordinoval stroji a vypadla z něho následující „crazy“ partie

3...fxe6 4.e4 Jc6 5.Jc3 Jf6 6.Sg5 Se7 7.Sxf6 Sxf6 8.Dh5+ g6 9.Dxc5 Sd4 10.Da3 Dh4 11.0–0–0 Dxf2 12.Jf3 Sc5 13.Da4 De3+ 14.Kb1 0–0 15.Sb5 Vb8 16.Vhe1 Df4 17.e5 Dxa4 18.Jxa4 Se7 19.Jc3 a6 20.Sxc6 bxc6 21.Je4 c5 22.Ve3 Vf4 23.Jd6 Sxd6 24.Vxd6 [Nyní je výhoda bílého zřejmá i pro „běžného“ šachistu] Kf8 25.Vc3 c4 26.Jd2 Ke7 27.a4 Sb7 28.Vb6 Vff8 29.g3 Sd5 30.Vxb8 Vxb8 31.Jxc4 Vf8 32.b3 Vf2 33.h4 Vf5 34.g4 Vf2 35.Kb2 Ve2 36.g5 Ve4 37.Jb6 Vxh4 38.Jc8+ Kf8 39.Vc7 Sc6 40.Ja7 Se4 41.Vxd7 Vh2 42.Vc7 h5 43.gxh6 g5 44.Vc4 Sf3 45.Jc6 Sd5 46.Vc3 Vxh6 47.Jb4 a5 48.Jxd5 exd5 49.Vc8+ Kf7 50.Vc7+ Kf8 51.Vd7 g4 52.Vxd5 Vh5 53.Kc3 g3 54.Vd2 Vh2 55.Vd4 Vh7 56.Vd8+ Kf7 57.Vd1 Ke6 58.Vg1 Vg7 59.Kd4 g2 60.Ke4 Vg5 61.Kf3 Vf5+ 62.Kxg2 Kxe5 63.Vd1 Ke4 64.Vd6 Vc5 65.c4 Vg5+ 66.Kf2 Vh5 67.Kg3 Vh8 68.Vd5 Vb8 69.Vb5 Va8 70.Kf2 Kd3 71.Kf3 Vf8+ 72.Kg4 Kc2 73.c5 Kc3 74.Kg5 Vf7 75.c6 Vc7 76.Vb6 Kd4 77.Va6 Kc3 78.Vb6 Kd4 79.Kf6 Kd5 80.Va6 Vh7 81.Kg6 Vc7 82.Vxa5+ Kxc6 83.Vb5 [podle Nalimov databáze je pozice bílého vyhraná]

1-0

1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jc3 d5 4.Sf4 [V této pozici, kde všichni šachisté včetně Fischera a Kasparova automaticky vyvinou střelce na g7, pan Novák uviděl nekrytého pěšce c4 a předčasně vyvinutého střelce f4 a navrhnul absurdní tah]

4...e6!? [Podobný tah je schopen zahrát buď genius nebo začátečník.]

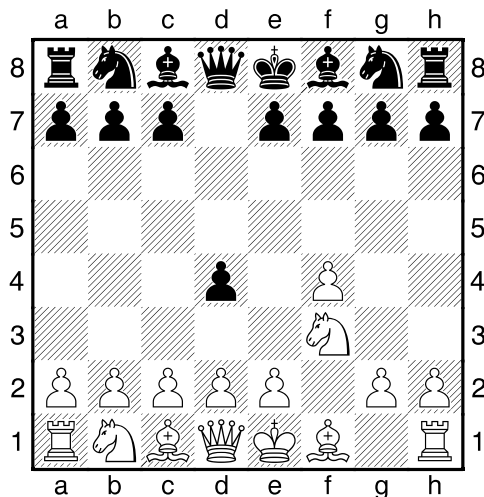
5.Jf3 [5.e3 Jh5 odchyt střelce; 5.cxd5 Jxd5 opět se ukazuje nejisté postavení střelce f4.]

5...dxc4 6.e4 Sb4 7.Sxc4 Jxe4 [černý získal pěšce, ale vytrpí si svoje. Ze stroje vypadla varianta] **8.0-0 Sd6 9.Sh6 Sf8 10.Sxf8 Jxc3 11.Dc1 Kxf8 12.Dh6+ Kg8 13.bxc3 Jd7 14.d5 Df8 15.Dh4 Jb6 16.dxe6 Jxc4 17.exf7+ Dxf7 18.Jg5 Dd5 19.Vad1 Jd2 20.Vfe1 Sf5 21.Ve7 Jf3+ 22.Jxf3 Dxd1+ 23.Je1 Se6 24.Vxe6 Vd8 25.De4 c6 26.h4 Dd5 27.De3 Df5 28.Ve5 Df6 29.Jf3 Vd1+ 30.Kh2 Dd6 31.h5 Vd5 32.h6 Vxe5 33.Jxe5 Kf8 34.g3 De7 35.Dd4 Vg8 36.Jd7+ Kf7 37.Df4+ Ke6 38.Dc4+ Kxd7 39.Dxg8 b5=** rovná pozice.

A na závěr největší „pecka“.

Jednou jsem se zeptal pana Nováka, co hrát proti 1.f4, a doporučil mi neuvěřitelný tah

1.f4 d5 2.Jf3 d4!?

Tento tah v databázi vůbec není!

Zanedlouho jsem měl možnost tuto absurdní ideu vyzkoušet v praxi

Buchar,Petr (2042) - Novotný,Jaroslav (2231) [A03]

KS KHSS 2005–06, Jičín B-Nová Paka, 18.12.2005

1.f4 d5 2.g3 d4!? [Zde končily mé teoretické znalosti. Zbytek jsem hrál s vírou v sílu myšlenky pana Nováka.]

3.Jf3 c5 4.Sg2 Jc6 5.0–0 g6 6.d3 Jh6 [Okamžitý útok na slabinu e3.]

7.c4 Jf5 8.Ja3 h5 [Útok na slabinu g3.]

9.Jc2 h4 [Za úvahu stálo 9...a5 proti možnosti bílého b4.]

10.g4 h3 11.gxf5 [Lépe 11.Sh1.]

11...hgx2 12.Vf2 gxf5 [Lépe 12...Sxf5.]

13.Sd2 [Poslední šanci bílého na komplikace bylo 13.b4!]

13...e6 14.Vb1 b6 15.b4 Sb7 16.bxc5 Sxc5 17.Jce1 Dd7 18.a4 0–0–0 19.a5 f6 20.axb6 axb6 21.Jxg2 Vdg8 22.Kf1 Vg4
[Silněji 22...e5 23.h4 Vg4]

23.h4 Vhg8 24.e4 Dg7 25.Jge1 fxe4 26.dxe4 d3 27.Jxd3 Vg1+ 28.Jxg1 Dxxg1+ 29.Ke2 Jd4+ [29...Jd4+ 30.Ke3 Vg3+ 31.Df3 Vxf3#]

0-1

Tah **2...d4!?** jsem použil několikrát. Vždy jsem dostal dobrou a silně nestandardní pozici, která mi přinesla radost ze hry.

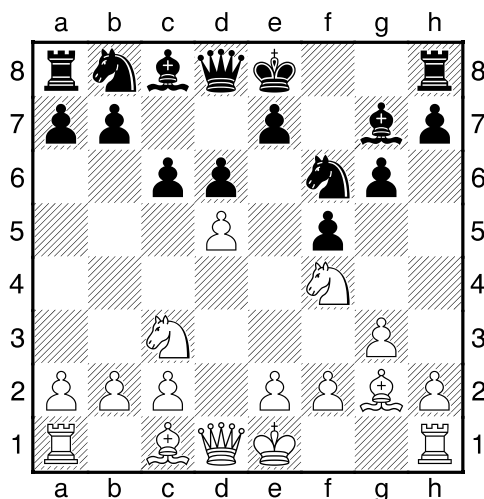
V této souvislosti mě napadlo, že obrácenými barvami by bílý mohl hrát **1.d4 f5 2.d5!?**. Vzpomněl jsem si na partii Korčnoj-Gurevič, o které Gurevič prohlásil, že nechápe, kde udělal chybu. Přitom obranu 1...f5 úspěšně použil proti Karpovovi i Kasparovovi. Pan Novák by možná odpověděl, že chyba se stala už v prvním tahu ☺.

Kortschnoj, Viktor Lvovich (2625) - Gurevich, Mikhail (2645) [A81]

Rotterdam Rotterdam, 1990

1.d4 f5 2.g3 [nebo s přehozením tahů 2.d5!?! Jf6 3.g3 g6 4.Sg2 d6 5.Jh3 Sg7 6.Jc3 c6 7.Jf4 viz pozice diagramu]

2...Jf6 3.Sg2 g6 4.Jh3 d6 5.Jc3 Sg7 6.Jf4 c6 7.d5

7...e5 8.dxe6 d5 9.h4 De7 10.h5 g5 11.h6 Sf8 12.Jh5 Vg8 13.Jxf6+ Dxf6 14.Sxd5 Sxe6 15.Sxe6 Dxe6 16.e4 Sxh6 17.Df3 fxe4 18.Dxe4 Vg6 19.Se3 Jd7 20.0-0-0 0-0-0 21.Da4 a6 22.Vxh6 Vxh6 23.Sxg5 Ve8 24.Sxh6 Dxb6+ 25.Kb1 De6 26.Dd4 Jf6 27.a3 h5 28.Ja4 De5 29.Dd3 Kc7 30.Jc3 Kc8 31.f4 De7 32.Dd4 Vg8 33.Vd3 Ve8 34.b4 De6 35.Kb2 Kc7 36.Ja4 Jd5 37.c4 Jf6 38.Db6+ Kc8 39.Jc5 De7 40.Da7 Dc7 41.Ja4 Dh7 42.Dd4 h4 43.Dd6 Ve2+ 44.Kb3 Jd5 45.Jb6+!

1-0

Hodně povedená partie Viktora Lvoviče. Dokonce ani stroj nenašel vylepšení hry černého.

Historický úspěch

Čs. šach 04/1982 uvádí:

OSMÁ SOUTĚŽ ČTYŘČLENNÝCH DRUŽSTEV

Jak jsme již stručně oznámili v minulém čísle, zvítězilo – a musíme říci, že překvapivě – skromné družstvo **JKP Lomnice nad Popelkou**, když získalo 23 body ze 14 zápasů (dvakrát zvítězilo v poměru 3½:½, jednou v poměru 3:1, osmkrát zvítězilo těsně, jednou remizovalo a dvakrát těsně prohrálo) při skóre 35 bodů (26 výher, 12 proher a 18 remíz). Za vítězné družstvo hrál na 1.šachovnici Ing. Josef **Crha** (nar. 22.4.1944), ekonom v Oseva Bezno. Šachově vyrostl v Lomnici nad Pop., kde již jako čtrnáctiletý začal hrát závodně. Za svůj největší úspěch v praktickém šachu (v němž má kvalifikaci mistrovské třídy) považuje účast v polofinále mistrovství ČSSR na rok 1962. Korespondenčnímu šachu se věnuje od roku 1971 – v poslední době je stálým účastníkem korespondenčního polofinále mistrovství ČSSR. Svému družstvu získal ing. Crha 50 % možných bodů stejně jako na 2. šachovnici hrající Zdeněk **Mikule** (nar. 29.4.1930), zaměstnanec n. p. Technolen, kapitán družstva. Zd. Mikule je rovněž typem všestranného šachisty, ale sám se považuje spíše za hráče korespondenčního a organizátora v tomto odvětví šachové hry. Vždyť již jako třináctiletý hoch byl spoluorganizátorem juniorských korespondenčních soutěží. Pomáhal i v práci ústřední komise korespondenčního šachu: v letech 1959-62 redigoval časopis Korespondenční šach, který v té době vycházel samostatně. Tehdy se také probojoval až do polofinále turnaje ICCF o mistrovství světa. Zd. Mikule byl rovněž kapitánem našeho reprezentačního družstva v utkáních proti SSSR, V. Británii a Novému Zélandu.

Hrdinou družstva byl na 3. Šachovnici František **Novák**, (nar. 2.12.1933), vedoucí městského muzea v Lomnici nad Popelkou a městský kronikář. Věnoval svému družstvu a městu (toto si ostatně letos připomene 750 let svého trvání, což je doloženo v památkách českého písemnictví) dárek v podobě ohromujícího výsledku 12 výher a dvou remíz, což vrchovatě stačilo k překonání konkurence všech ostatních účastníků soutěže – Frant. Novák získal nejen prvenství na své šachovnici (a vlastně pozvedl své družstvo na první místo), ale dosáhl i absolutně nejlepšího výsledku. S humorem o sobě řekl, že je promován geograf, jenž „rozvíjí své kacířské myšlenky v šachové ilegalitě“. Zajímá se totiž o problematiku mezioborové transformace idejí, a poslal také do redakce jeden z plodů své práce – kratší pojednání Nad staroslovanským osídlením v pramenné oblasti Cidlina, jehož obsah vytvořený „na šachový pohon“ v průběhu soutěže považuje za stěžejní výsledek svého snažení. Sám o tom vypráví: „Přes okolnost, že oněch 13 bodů v šachové soutěži je pouze vedlejší produkt jednoho a téhož myšlenkového pochodu, jehož je elaborát o našich staroslovanských předcích produktem hlavním, bude v jejich hodnocení diametrální rozdíl. Zatímco nešachový původ zmíněných bodů nikoho zvláště nezajímá a výsledek dosažený na šachovnici platí, výsledek dosažený v oblasti, kde jsou lidé odkázáni více na své vlastní představy a svoje tradiční společenské zvyklosti, bude odborníky diskriminován především pro svůj neoborný původ. Ostatně kdyby můj výkon ve finále soutěže hodnotili lidé podobným způsobem jako je tomu například v gymnastice nebo krasobruslení, nic bych si nedal za to, že bych se svou druhou výkonnostní třídou, s níž jsem startoval, skončil kdesi „na chvostu“ pořadí, bez ohledu na kvalitu šachový veletočů a piruet“.

O bod překročil padesátiprocentní hranici Ing. Kamil **Hanibal** (nar. 5.8.1941), projektant n. p. Pražská akumulátorka v Mladé Boleslavi, jenž startoval na 4. šachovnici. Ještě před třemi léty hrál v čele družstva plzeňské Lokomotivy (kterému též pomohl vybojovat si účast ve finále). I když má první výkonnostní třídu v praktickém šachu, je více typem korespondenčního šachisty. Má obsáhlou kartotéku zahájení, o kterou se mohli opírat i ostatní členové družstva. Dá se říci, že zatímco v praktickém šachu výkonnost po čtyřicítce klesá, v korespondenčním šachu kulminuje mnohem později. To si ing. Hanibal dobře uvědomuje, systematicky na svém šachovém umění pracuje a efektivitu své hry pozvolna, ale zcela jistě zvyšuje. Na startu vyslovil přání, že by chtěl být členem družstva, které by jednou získalo titul přeborníka ČSSR. Doufal, že by to někdy mohlo být právě družstvo JKP Lomnice nad Popelkou, ale vůbec nepočítal, že se mu jeho přání splní tak brzy. Zapomněl ovšem, že hraje za Lomnici nad Popelkou – město s pohádkovým jménem.

Foto - Čs. šach 04/1982

Biologická čeština

25.4.2005 mi pan Novák napsal

„V roce 1998 jsem objevil biologickou češtinu jako lidskou řeč, která je závislá na lidské látkové výměně. Právě tím se nejpodstatněji biologická čeština liší od všeobecně známé lidské češtiny, která je na lidské látkové výměně naprosto nezávislá. O biologické češtině nemá věda doposud žádné znalosti – nikdo ve světě o tom nic neví.“

Ve stejném dopise také uvedl:

„Poměrně nedávno, teprve v roce 1998 jsem zjistil, že řečový základ biologické češtiny se skládá z trojhláskových slov, která jsou nejenom svými vlastními zrcadlovými, ale zároveň i významovými protějšky. Například zima se projevuje v našich pocitech tím, že nás ZEBE. Když trojhláskové slovo obrátíme, vznikne slovo BEZ. Je jistě pozoruhodné, že BEZový čaj a BEZová povidla jsou nejpřirozenějším přírodním prostředkem proti nachlazení, tj. proti významu obsaženému ve slově ZEB. V trojhláskových slovech PÁCH – CHÁP jsou opět obsažené nesmírně důležité informace o lidském čichovém rozumu, jenž všechno co PÁCHne, CHÁPe.

Pan Novák o biologické češtině vždy s oblibou mluvil.

O této teorii jsem si vždy myslel svoje, ale je zde jedno velké ALE. Ono to funguje!

Namátkou mě napadlo

- Když je JARo, tak si člověk připadá jako v RÁJi.
- Je VELiký jako LEV.
- Když člověk dodrží RĚD, tak se mu DAŘí.

Nakonec něco pro šachisty. Když dá šachista PAT, tak při realizaci výhody TÁPe. Když dá MAT, tak je to TAM ☺.

S úctou a vděkem k panu Novákovi

Jaroslav Novotný, Nová Paka, 17.11.2022